Biblizmi u hrvatskom političkom diskursu

Vukotić, Nada

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:114:531941

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-25**

Repository / Repozitorij:

FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / disertations

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Diplomski studij novinarstva

Nada Vukotić

BIBLIZMI U HRVATSKOM POLITIČKOM DISKURSU

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Diplomski studij novinarstva

BIBLIZMI U HRVATSKOM POLITIČKOM DISKURSU

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Boris Beck

Studentica: Nada Vukotić

Zagreb

rujan, 2024.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem da sam diplomski rad Biblizmi u hrvatskom političkom diskursu, koji sam predala na ocjenu mentoru izv. prof. dr. sc. Borisu Becku, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Nada Vukotić

SADRŽAJ RADA

1. UVOD....4
2. BIBLIZMI KAO STILSKE FIGURE....5
2.1. Antiteza....8
2.1.1. Raj i pakao....9
2.1.2. Dobro i zlo....10
2.2. Hiperbola....11
2.2.1. Armagedon....11
2.2.2. Sudnji dan....12
2.3. Ironija....12
2.3.1. Svetac....12
2.3.2. Mesija i spasitelj....13
2.4. Metafora....15
2.4.1. Demoni....15
2.4.2. Vragovi....17
2.4.3. Anđeli....18
2.4.4. Žrtveno janje i žrtveni jarac....18
2.4.5. Zlatno tele....20
2.4.6. Nevjerni Toma....21
2.4.7. David i Golijat....22
2.4.8. Bezdan....23
2.4.9. Judin poljubac....24
2.4.10. Četiri jahača apokalipse....24
2.4.11. Abel i Kain....25
2.4.12. Sotona....26
3. BIBLIJSKI FRAZEMI U SVAKODNEVNOJ UPORABI....27
3.1. Pranje ruku....27
3.2. Moliti za milost....30
3.3. Čudo....31
3.4. Med i mlijeko....32
4. CITIRANJE BIBLIJE I POGREŠNA TUMAČENJA....33
4.1. Blago siromašnima duhom....33

4.2. Tko je bez grijeha, neka prvi baci kamen.....35
4.3. Ovo vam rekoh, da se ne spotaknete.....35
4.4. Ako te zaboravim, Jeruzaleme, neka mi se osuši desna ruka.....37
4.5. Po Duhu Svetom.....38
4.6. Za sve pod kapom nebeskom postoji vrijeme.....39
4.7. Oko za oko, zub za zub.....40
4.8. Što hoćete da čine vama ljudi, činite i vi njima.....42
5. ZAKLJUČAK.....43
6. POPIS LITERATURE.....44
7. IZVORI.....49
8. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI.....55

1. UVOD

Tema ovoga diplomskog rada je analiza tekstova hrvatskih portala koji sadrže biblizme ili biblijske citate unutar političkoga diskursa, odnosno analiza biblizama kao stilskih figura pomoću kojih političari oblikuju vlastiti jezični stil, te općenita učestala integriranost biblizama u političkom diskursu.

Analizirat će se sveukupno četrdeset i devet tekstova petnaest hrvatskih portala; vecernji.hr, tportal.hr, index.hr, dnevnik.hr, n1info.hr, net.hr, novilist, express.24sata.hr, telegram.hr, 24.sata.hr, jutarnji.hr, direktno.hr, nacional.hr, glasSlavonije.hr i dnevno.hr. Kao metoda koristit će se kvalitativna analiza stila i diskursa. Tekstovi su odabrani na temelju upisivanja biblijskih pojmova u pretraživače već spomenutih portala, nakon čega su uklonjeni irelevantni tekstovi koji se ne uklapaju u temu rada ili pak duplicirani tekstovi na više portala. Obuhvaćen je period od 2009. do 2023. godine.

Struktura rada se sastoji od uvoda koji uključuje predmet istraživanja, cilj istraživanja, te strukturu rada. Nakon toga slijede *Biblizmi kao stilske figure* koji su podijeljeni na antitezu, hiperbolu, ironiju i metaforu. Drugi dio analize su *Biblizmi u svakodnevoj uporabi* te se odnosi na sve biblizme koji se neprimjetno koriste kao dio običnoga govora, ali sadrže izvorno biblijsko značenje. Treći dio analize je *Citiranje Biblije i pogrešna tumačenja* koji prati isključivo biblijske citate hrvatskih političara, te rasvjetljava njihova originalna značenja.

Korištene knjige u analizi su *Biblija: Stari i Novi zavjet*, *Veliki meštar sviju biblizama: Miroslav Krleža i Biblija* Đurđice Gavranović Porobije, *Biblija i hrvatska kulturna tradicija* Stipe Botice, *Rječnik stilskih figura* Krešimira Bagića, *Teorija citatnosti* i *Citatnost u književnosti, umjetnosti i kulturi* Dubravke Oraić Tolić, *Metafore koje život znače* Georgea Lakoffa i Marka Johnsona, *Teorija književnosti* Milivoja Solara, *Retorika i politika* Gabrijele Kišiček, te *Retorika i društvo* Gabrijele Kišiček i Davora Stankovića.

Ključni razlog za odabir i proučavanje navedene teme je uočavanje ponavljajućega obrasca u političkom diskursu pri kojemu se biblijski motivi koriste za opisivanje političkih pojmova, ali slaba i nedovoljna obrađenost iste.

2. BIBLIZMI KAO STILSKE FIGURE

Biblizmi su riječi ili frazemi, odnosno skupine riječi preuzete iz knjige Biblije. Riječ je o zbirci knjiga podijeljenoj na dva dijela: Stari i Novi zavjet. Naziva se još i Svetim pismom, te je sveta knjiga svim kršćanima i židovima (Hrvatska enciklopedija, 2021). Pojam biblizam označava biblijske reference, navode, riječi koji se koriste u govoru i/ili pismu van Biblije. Točnije, prema definiciji pod biblizme podrazumijevamo

> "lekseme biblijskoga podrijetla te složene jezične jedinice s najmanje jednom desemantiziranom sastavnicom (frazemi, uzrečice, poslovice, izreke i sl.), izrazom i sadržajem potvrđene u Bibliji i/ili izravno ili neizravno povezane s Biblijom" (Opašić 2013: 65 prema Opašić 2014: 185:186).

Nadalje, Opašić navodi kako već spomenuti termin "može označavati riječ, izraz, postupak ili motiv preuzet iz Biblije, kojim se pojedini tekst ili iskaz povezuje s biblijskim tekstom" (Opašić, 2014: 185). Prema definiciji Hrvatskoga jezičnoga portala biblizam je "biblijska riječ, izraz iz *Biblije* u vanbiblijskom jeziku i načinu izražavanja" (Hjp.znanje.hr, 2023). Biblizmi se frekventno koriste u svakodnevnom govoru, te su rezultat prepoznatljivosti i popularnosti same knjige, Biblije. Izuzev religijske važnosti, Biblija je knjiga koja ima i ogroman povijesni, kulturni i jezični značaj u cijelome svijetu. Njezini citati, simboli, motivi i riječi prenošeni su i korišteni i izvan religijskoga konteksta. Kolika je ukorijenjenost Biblije svjedoči i činjenica da je "čitava Biblija do kraja 2006. bila prevedena na 429 jezika, a samo Novi zavjet na 1145 jezika" (Jembrih, 2016: 171). Prema riječima Pranjkovića u brojnim jezicima na koje je Biblija prevođena "povelik je dio leksičkoga fonda dobio posebne biblijske konotacije i posebne simboličke vrijednosti" (Pranjković, 2006: 23). Stoga, ne čudi kako su biblijski motivi svjetski poznati i duboko uvriježeni u kulturi i jeziku.

> "Važnost Biblije prelazi okvire njezine vjerske upotrebe. Biblija, enciklopedija židovske religije, povijesti, filozofije i književnosti, s kršćanstvom i helenizmom dobiva svjetsko značenje. Preko nje su hebrejski, grčki, a i latinski jezik, stil, pojmovi, estetika i moral duboko impregnirali jezike, misaoni svijet i mentalitet europskih narodâ. Biblijski prijevodi postali su temelj i plodno tlo za osnivanje i razvoj pismenosti i književnosti mnogih naroda, pa tako i hrvatskoga. Hrvatsku kulturu, kao i ostale europske kulture, posebice likovne umjetnosti i književnost, nemoguće je razumjeti bez poznavanja biblijskog sadržaja" (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Sveprisutnost biblizama u hrvatskome jeziku, ali i jeziku uopće rezultat je ne samo rasprostranjenosti religije, već i kulturnog i povijesnog značaja Biblije koja je imala i ima veliki utjecaj diljem svijeta.

> "Biblija i biblijsko iskustvo snažno su, snažnije nego bilo koja druga antropološka činjenica, utjecali na sav europski duhovni razvoj, na stvaranje stanovitoga jedinstvenog i prepoznatljivoga kulturnog i civilizacijskog stava prema životu, na sustav društveno prihvaćenih vrednota" (Botica, 1995: 8).

Osim u religiji, književnosti, umjetnosti, povijesti, biblizmi se često koriste u političkoj retorici. O povezanosti i međuovisnosti politike i retorike koja vuče korijene stoljećima unatrag svjedoče i tvrdnje učitelja iz antičke Grčke. "Izokrat, grčki učitelj retorike iz 4. stoljeća prije Krista, jednom je prigodom govoreći o važnosti retorike rekao da ništa, nijedna institucija, nijedna civilizacijska tekovina ne bi postojala bez čovjekove sposobnosti uvjeravanja" (Kišiček, Stanković 2014: 7). Dobrim umijećem komunikacije političari ostavljaju dojam ozbiljnosti i profesionalnosti, grade svoju reputaciju, te privlače istomišljenike. "Dobra retorika stvara dobrog političara, a dobri političari stvaraju dobro društvo" (Kišiček, 2018: 199). Govori vještih retoričara se pamte, te vode ka uspjehu. Neovisno o ispravnosti i poštenosti ciljeva i ideja određenoga političara, sljedbenike će imati onaj koji ih na dojmljiviji način iznese.

> "Retorika je oduvijek (već u samoj svojoj definiciji) umjetnost u kojoj su svi činitelji u komunikacijskom modelu - umjetnost sama, medij, te govornik ili pisac - subordinirani onom primarnom, učinku na slušače, te se ova znanost razvijala pod tim predznakom kao izvor estetike učinka" (Španjol-Marković, 1994: 86).

Izvrsnost retoričkog stvaralaštva se prepoznaje kao važna osobna kvaliteta. Stoga, političari posebnu pozornost posvećuju kreiranju vlastitoga stila u političkom govoru, odnosno diskursu. "Politički diskurs identificiraju njegovi glavni akteri ili autori, tj. političari s obzirom na to da se većina studija o političkome diskursu bavi razgovorima političara ili političkih institucija, odnosno tekstovima i člancima o njima" (Grbavac, Zovko-Bošnjak, 2015: 130).

Kada je riječ o retorici hrvatskih političara, česta je populistička retorika kojom političari žele sebe prikazati 'jednim od običnih ljudi' kako bi pridobili njihovu naklonost. "Retorička je to taktika kojom se nastoji manipulirati građanima, a koja je bez racionalnog temelja" (Kišiček, 2018: 102). Prilikom takvih govora fokus je na utjecaju na emocije

slušatelja. Političar se poistovjećuje s određenom skupinom, pritom često iskazujući negativna stajališta prema drugoj skupini ljudi.

> "Živi zid stranka je koja je upravo isticanjem tog jaza između "nas" i "njih" dobila velik broj glasova. S jedne strane su oni Živi zid (brinu o pravima obespravljenih, deložiranih i blokiranih), a s druge strane svi ostali političari (korumpirani, pokvareni, loši političari koji godinama iskorištavaju narod)" (Kišiček, 2018: 107).

Prema jednoj od podjela stručnjakinje za retoriku Gabrijele Kišiček najčešći jezični stilovi hrvatskih političara su "stil primitivnog vrijeđanja, vulgarnost kao dio govorničkoga stila, stil ismijavanja protivnika, stil glumljene odlučnosti, stil banaliziranja i ignoriranja problema, stil "govorim samo da bih govorio", stil pretjerane uzvišenosti, te stil klišeja i floskula" (Kišiček, 2018). Nažalost, retorika političara i komunikacijska kultura u Hrvatskoj još uvijek nije dovoljno razvijena, te sadrži nepoželjne karakteristike kao što su nepristojni, pa i vulgarni komentari i izjave, omalovažavanja oponenata, te manipulacije.

> "Vrijeđanje nije jezik civiliziranog političkog diskursa i nije odlučan i samouvjeren politički vođa onaj koji je bezobrazan ili drzak već onaj koji u političke bitke ulazi s argumentima, a izlazi s poštovanjem i onih koji ga podupiru i onih s kojima se politički ne slaže" (Kišiček, 2018: 173).

2.1. Antiteza

Antiteza je figura ili postupak u kojem su dovedeni "u neposredan i oštar odnos (u *kontrastnu usporedbu*) - oprečni, antonimski ili antitetički elementi." (Leksikografski zavod Miroslava Krleže, 2023). Drugim riječima antiteza predstavlja "suprotstavljanje kontrastnih ideja, fraza ili riječi kako bi se proizveo učinak ravnoteže, kao što su *moje riječi lete gore, moje misli ostaju ispod*" (Collinsdictionary.com, 2023). Prema analiziranim tekstovima hrvatskih portala često korištene antiteze u političkom diskursu su 'raj i pakao', te 'dobro i zlo'.

2.1.1. Raj i pakao

U tekstu tportala, hotel u kojemu se odmarao politički vrh naziva se ‘luksuznim rajem’ čime se dobiva dojam nedostižnosti običnih ljudi elitnom životnom standardu političara koji odsjedaju u takozvanom raju (Tportal.hr, 2017). Raj koji prema izvornom značenju oslikava mjesto blaženstva i vječnoga života za duše pravednika nakon smrti odabran je kako bi ukazao na ironiju gdje nepravednici uživaju pogodnosti koje im nisu namijenjene i koje su nezasluženе. Edenski vrt dostupan je samo gostima dubljega džepa. Stoga, namjernom prenaglašenošću i očitim pretjerivanjem autorica hotel naziva rajem. Iako neizrečeno, suprotno raju je pakao, te bi se moglo pretpostaviti kako je ono mjesto u kojemu se očekuje navedeni politički vrh, naravno, u prenesenome značenju.

Sljedeći primjer korištenja biblizma ‘raj’ nalazi se u tekstu portala Telegram u kojemu se navodi kako Njemačka pretvara Europsku Uniju u ‘raj za gastarbajtere’ (Telegram.hr, 2015). Ponovno se preuveličavanjem želi ukazati na pogrešnost. Uspoređujući Europsku Uniju s rajem, zapravo se kroz ironiju objašnjava kako je situacija suprotna i takoreći daleko od raja. Napuštanje vlastite države zbog loših poslovnih uvjeta nemoguće je povezati s blaženstvom raja. Osim ironične metafore raja, germanizam ‘gastarbajter’, odnosno u doslovnom prijevodu gostujući radnik ili osoba koja je na privremenom radu u inozemstvu sadrži ironičan prizvuk jer su zapravo u pitanju ekonomski migranti koji traže bolje životne uvjete koji im nisu omogućeni u vlastitoj državi. Ponovno je ključno istaknuti kako je suprotno od raja, pakao, koji je izostavljen u tekstu, ali se može iščitati između redova jer je ‘raj za gastarbajtere’ ujedno i ironija, to jest značenje je suprotno upotrijebljenom izrazu.

Za razliku od biblizma ‘raj’, biblizam ‘pakao’ se ne koristi na ironičan način, već se upravo želi istaknuti sve loše povezano uz navedeni pojam. Pakao je u izvornom, biblijskom značenju mjesto u koje odlaze duše ljudi koji umiru u smrtnome grijehu. U komentaru Borisa Jokića na tportalu Poljska se opisuje kao ‘pakao za žene’ (Tportal.hr, 2020).

Riječ je o zabrani pobačaja, te prosvjedima zbog već navedenoga. Država koja ne dopušta ženama odluku o prekidu trudnoće, te time ukida pravo žene na abortus, to jest o istome odlučuje država, zakon ili drugim riječima muškarci koji vladaju zemljom. Upravo to je razlog usporedbe Poljske s paklom, mjestom vječne patnje i muke, u ovome slučaju pakla za jednu skupinu ljudi, a to su žene. S obzirom da se radi o odluci potpune kriminalizacije abortusa koju je donijela ultrakonzervativna stranka Pravo i pravda poljskoga političara Jaroslawa Kaczynskog, biblizam ‘pakao’ dobiva novu dimenziju, te se može izravno povezati

s Crkvom koja pobačaj smatra ubojstvom. Imajući to na umu, može se zaključiti kako ‘pakao za žene’ stvara Crkva koja je zajednica vjernika, odnosno ljudi koji vjeruju u Boga što je apsurdno i kontradiktorno. Autor koristeći riječ ‘pakao’ izravno implicira na spomenuti paradoks. Drugim riječima, želi istaknuti kako Crkva koja bi trebala biti za dobro, čini zlo, umjesto raja stvara pakao.

Iz teksta portala 24 sata može se pročitati kako zamjenik predsjednika Vijeća sigurnosti Rusije, Dmitrij Medvedev ‘priprema pakao Ukrajini’. Riječ je o ratu između Rusije i Ukrajine te izjavi Medvedeva gdje govori: ‘Tek ćemo se igrati s Ukrajinom, pripremamo pakao’ (24sata.hr, 2022). Pod riječju ‘pakao’ misli se na ratne napade, te je usporedba ekvivalentna jer grozote rata podsjećaju na paklene muke i obratno. Osim navedene stilske figure i ‘pripremanja pakla’, Medvedev personificira državu Ukrajinu, te govori kako će se ‘igrati’ s njom. Osim očigledne i nimalo bezazlene prijetnje, Medvedev se postavlja u poziciju moći gdje je ravan Bogu (ili pak vragu jer priprema pakao) te odlučuje o životu i smrti državljana Ukrajine. Otuda i navedene egocentrične metafore o mogućnosti ‘igre’ s ljudskim životima, te spremanju vječne patnje.

2.1.2. Dobro i zlo

Kako se antitezom ‘dobra i zla’ koriste hrvatski političari svjedoči tekst portala Index.hr u kojemu je komentar predsjednika Kluba zastupnika HDZ-a Branka Bačića nakon neuspjelog glasanja o uključenju Hrvatske u misiju EUMAM (misija Europske unije za vojnu pomoć za potporu Ukrajini). Naime, Bačić je rekao kako se ‘glasalo između dobra i zla’, te je ‘ponosan je što je među 97 zastupnika koji su između zla i dobra izabrali dobro’ (Index.hr, 2022). Biblizam, ujedno i antiteza ‘dobro i zlo’ u spomenutom primjeru koristi se u populističke svrhe, gdje se glasači dijele prema podjeli ‘mi i oni’, gdje su ‘mi’ predstavnici ‘dobra’, a to je vladajuća stranka, te ‘oni’ predstavnici ‘zla’, a to je oporbena stranka. Osim toga, Bačić navodi kako je ponosan što je na strani dobra. Dakako ‘dobro i zlo’ su ovdje hiperbola namijenjena samohvali, te omalovažavanju protivničke stranke. Bačić svjesno koristi navedene termine kako bi naglasio razlike, odnosno kontrast između dvaju neistomišljenika - vlade i oporbe. Razlog je vlastita korist, to jest šteta političkih protivnika.

2.2. Hiperbola

Hiperbola je "svojevrstan način poredbe" odnosno, "figura preuveličavanja radi naglašavanja određena emocionalnog stava prema predmetima, pojavama ili radnjama." (Solar, 1984: 85).

2.2.1. Armagedon

Tekst Ive Boban Valečić za portal Večernji list naslovljen je 'Neustavne izborne jedinice: Političari se moraju dogovoriti, ne treba prizivati ustavni Armagedon' (Večernji.hr, 2022). Riječ je o kršenju Ustava, odnosno neusklađenosti broja izbornih jedinica prema pravilima i u stvarnosti. 'Ustavni Armagedon', biblizam je koji autorica koristi kako bi ukazala na moguću 'katastrofu' koja bi mogla uslijediti ukoliko se političari ne dogovore oko izmjena izbornih jedinica. Naziv 'Armagedon' se spominje samo jednom u Bibliji: 'I skupi ih na mjesto, koje se hebrejski zove Armagedon' (Otkrivenje, 16,16). Značenje se većinom povezuje sa Sudnjim danom, odnosno mjestom na kojemu će se dogoditi posljednja borba dobra i zla. 'Armagedon' bi dakle mogao nastati između onih koji su za poštivanje Ustava i smanjenje broja izbornih jedinica poput predsjednika Kluba zastupnika HDZ-a Branka Bačića i osječko-baranjskog župana i potpredsjednika HDZ-a Ivana Anušića koji se protivi navedenom prijedlogu jer bi on značio 'slabiji utjecaj Slavonije u Saboru' (Večernji.hr, 2022). Boban Valečić se služi stilskom figurom preuveličavanja kako bi skrenula pozornost na nastalu pometnju, te važnost rješavanja problema na vrijeme.

2.2.2. Sudnji dan

Portal Večernji list prenio je izjavu HSS-a (Hrvatske seljačke stranke) u kojoj navode sljedeće: 'Sudnji smo dan preživjeli, ali nismo sigurni da ćemo preživjeti i 21 ministra (Plan 21)' (Večernji.hr, 2012). Plan 21 zapravo je program nove Vlade. Prema Bibliji sudnji dan[1] predstavlja 'dan Božjeg posljednjeg i završnog suda nad grešnim čovječanstvom' (Novizivot.net, 2023). Kako bi naglasili kako je Plan 21 loš, štoviše 'poguban', članovi HSS-a

[1] Sudnji dan se najavljuje u Starome zavjetu riječima: 'Jer evo, dolazi dan, koji gori kao peć. Tada će svi zlikovci i svi zločinci biti kao strnjika. Spalit će ih dan, koji dolazi', veli Gospod nad vojskama. 'Ni korijena ni grane neće im ostaviti' (Malahija, 4, 1).

se koriste biblizmom ‘sudnji dan’, odnosno hiperbolom objašnjavajući kako je sudnji dan moguće preživjeti, dok Plan 21 nije. Naime, njihov je zahtjev da Vlada ‘podnese ostavku, odnosno da se "oslobodi bremena vlasti i time spasi Hrvatsku"’ (Večernji.hr, 2012). Moglo bi se zaključiti kako je uistinu riječ o nečemu opasnom po život, no, u pitanju je jasno pretjerivanje i preuveličavanje situacije koja je daleko od sudnjega dana i/ili kraja svijeta.

2.3. Ironija

Ironija je izražajno sredstvo kojim “ironičar govori posredno ili suprotno od onoga što kani kazati – kori hvaleći, hvali kudeći, prezire diveći se, hini neznanje, svjesno prešućuje ili kaže manje nego što se očekuje. Ironija je polifonijska figura diskurza čije funkcioniranje karakterizira razmak između znaka i smisla, rečenog i mišljenog, ‘slova’ i ‘duha’ stvari, iskaza i iskazivanja” (Bagić, 2012: 158).

2.3.1. Svetac

Prema definiciji svetac je “(titula koja se daje) osobi koja je primila službenu čast od kršćanske, osobito rimokatoličke crkve, jer je živjela na dobar i svet način” (Dictionary.cambridge.org, 2024). Komentar Hane Samaržije na portalu Index.hr započinje naslovom ‘Sveti Marin Miletić - sredovječni muškarac koji pokušava impresionirati klince’ (Index.hr, 2020). Autorica u tekstu argumetirano kritizira nekadašnjeg vjeroučitelja, kolumnistu i trenutnog saborskog zastupnika Marina Miletića ukazujući na oprečnost između njegovih riječi i djela. Pridjev ‘sveti’ ironično dodaje ispred imena i prezimena političara ukazujući kako je zasigurno nije ‘svetac’ kakvim se predstavlja. Kako je daleko od dobrog i svetog načina života autorica potvrđuje njegovim djelima poput:

> “Miletić je učenike novačio u svoje katoličke skaute, a sa skautima je, posve nevezano s katoličanstvom, u nacionalističkim tonovima odavao počast vukovarskim žrtvama ili ih vodio na ljetovanja na otok Prvić, gdje bi djecu tjerao da uzvikuju ustaške pokliče” (Index.hr, 2020).

Nadalje navodeći Miletićeve šovinističke, homofobne i nasilne ispade Samaržija potvrđuje kako je ‘sveti’ samo dio crnoga humora, odnosno kako misli upravo suprotno od izrečenoga.

2.3.2. Mesija i spasitelj

Prema definiciji Hrvatskog jezičnog portala mesija ima biblijsko i preneseno značenje:

> "1. bibl. rel. a. jud. u Starom zavjetu, pomazanik Božji koji će se pojaviti da bi izbavio narod izraelski, obnovio Kraljevstvo izraelsko i uspostavio Kraljevstvo Božje b. kršć. u Novom zavjetu, Sin Božji, Isus Krist
> 2. (mesija) pren. a. onaj koji je predodređen da obavi kakvu veliku, značajnu misiju b. iron. onaj koji sebi umišlja da je predodređen da obavi kakvu veliku, značajnu misiju" (Hjp.znanje.hr, 2024).

Portal Net.hr prenosi komentar politologa Deana Jovića s naslovom 'POLITOLOG JOVIĆ: / Vidjet ćemo je li Božo Petrov mesija ili političar' (Net.hr, 2015). Jović koristi ironični oblik riječi mesija[2], želeći reći kako Petrov sebe prikazuje kao spasitelja, odnosno umišlja i/ili želi da publika povjeruje kako on ima važnu misiju. Nadalje u tekstu Jović govori o istupima Bože Petrova, te izjavljuje sljedeće: 'On je svakako nova osoba na nacionalnoj političkoj sceni i bez obzira na to što govori kao neka vrsta 'mesije', vidjet ćemo ponaša li se kao neki etički 'mesija' ili kao političar' (Net.hr, 2015). Biblizam mesija se izuzev ironije, u navedenom primjeru upotrebljava i radi hiperbolizacije, odnosno naglašavanja ponašanja političara Bože Petrova. Također, Jović želi ukazati kako bi se Petrov trebao ponašati kao političar, a ne biblijska ličnost, ističući pritom etičku karakteristiku kao ključnu razliku.

Kolumnist Tomislav Klauški piše za portal Express.24sata.hr 'Dalija je politički mesija, neće nas izvući, ali i to je OK' (Express.24sata.hr, 2018). Autor opisuje političarku Daliju Orešković kao 'političkog mesiju' kroz ironiju koja ujedno djeluje i kao oksimoron s obzirom na nespojivost politike i biblijskog pojma mesije. Osim toga, Klauški se referira izravno na biblijsku relaciju pojma mesije, a ne preneseno značenje osobe sa misijom.

> "Sasvim slučajno, Dalija se rimuje s mesija. I upravo tako mnogi doživljavaju Daliju Orešković nakon njezina nastupa na Hrvatskoj televiziji. Kao mesiju koji će ovaj napaćen narod izvući iz koruptivnih i klijentelističkih zala i odvesti za ruku u obećanu zemlju. I ne radi se ovdje samo o potlačenima i podređenima" (Express.24sata.hr, 2018).

Spominjući obećanu zemlju, koja je također biblizam koji predstavlja zemlju koju je Bog odabrao za svoj narod, autor kreira crnohumornu alegoričnu priču u kojoj je Dalija Orešković

[2] Prvobitno značenje spasitelja, odnosno mesije se odnosi na Bibliju, točnije Isusa Krista. 'Kaže mu žena: »Znam da ima doći Mesija zvani Krist – Pomazanik. Kad on dođe, objavit će nam sve' (Evanđelje po Ivanu, 4, 25).

u ulozi mesije, narod su potlačeni Izraelci, a spas se nalazi u obećanoj zemlji. Kako dalje navodi Klauški ‘Čak je i njezina izjava zvučala mesijanski: "Ulazak u politiku je moja obveza i odgovornost"’ (Express.24sata.hr, 2018). Time aludira na viši cilj, misiju odabranog mesije koji je u ovome slučaju Orešković.

‘Zar smo toliko pali da nam je Zoki spasitelj?’ pita se Tomislav Klauški u svojoj drugoj kolumni za portal Express.24sata.hr misleći pritom na Zorana Milanovića (Express.24sata.hr, 2018). Autor želi iskazati zaprepaštenost mogućnošću odabira Zorana Milanovića za predsjednika na tadašnjim izborima. Stoga se Klauški pita je li moguće da će građani odabrati Milanovića kao ‘spasitelja’, odnosno je li moguće da je on najbolji izbor. Riječ spasitelj, biblijskog je podrijetla, te se odnosi na Isusa Krista, Sina Božjeg. ‘I mi smo vidjeli i svjedočimo da je Otac poslao Sina kao Spasitelja svijeta’ (Prva Ivanova poslanica, 4,14). Može se shvatiti i kao sinonim za osobu koja donosi spas ili predstavlja mesiju. Stoga, autor odabire biblizam ‘spasitelj’ kako bi na ironičan način iskazao upravo suprotno stajalište.

Tekst Tprotala započinje naslovom ‘Spasitelj ljevice, ali ne i ljevičar: Milanović na Pantovčak nosi teret strastvene svađalice. Tvrdi da je sazrio. Vjerujete li mu?’ (Tportal.hr, 2020). Autor Damir Petranović koristeći se biblizmom ‘spasitelj’, podrugljivo iskazuje kako je Zoran Milanović ‘spasitelj ljevice’, odnosno političke ljevice, no ne i ljevičar. Dakako, riječ je o ironiji što autor potvrđuje nadalje u tekstu opisujući Milanovića kao ‘neobuzdanog, otresitog i nestrpljivog’ što nikako nisu karakteristike spasitelja (Tportal.hr, 2020). Petranović upotrebljava riječ spasitelj u prenesenom značenju osobe koja donosi spas, a ne originalnom biblijskom značenju misleći na Isusa.

2.4. Metafora

Metafora je stilska figura riječi koja označava

> “zamjenjivanje jedne riječi drugom prema značenjskoj srodnosti ili analogiji, odnosno prijenos imena s jedne stvari na drugu i značenja s jedne riječi na drugu. Metaforičko se značenje, prema klasičnoj retorici, oblikuje u srazu pravog (konvencionalnog, proprium) i nepravog (prenesenog, improprium) značenja” (Bagić, 2012; 187).

Prema jednoj od podjela metafora može imati čak osamnaest oblika (Lakoff i Johnson, 2015). Metafora mijenja pogled na određena ponašanja dajući novu perspektivu. Ona “nije samo u

riječima koje rabimo – ona je i u samom našem poimanju rasprave. Jezik rasprave nije poetski, nestvaran ili retoričan; on je doslovan“ (Lakoff i Johnson, 2015: 5).

2.4.1. Demoni

Kolumna Mirka Galića u Večernjem listu naslovljena je ‘U svojoj inventuri SDP bi mogao postati žrtva 'demona osrednjosti'’ (Večernji.hr, 2018). Autor se poziva na termin Karla Krausa, austrijskog novinara, kritičara, pisca, satiričara i pjesnika (Britannica, 2024) govoreći o ‘demonu osrednjosti’ od kojega bi se SDP morao ‘osloboditi’ ili postati njegova ‘konačna žrtva’. ‘Demonom osrednjosti’, Kraus je opisivao austrijskog cara Franju Josipa. ‘Car je za njega bio siva "sudbina koja se kreće kroz vrijeme kao kronična..."’ (Der Standard, 2020). Riječ je o prenesenom značenju koje označava opasnost od mediokriteta, prosječnosti, odnosno nekvalitetnosti. Galić želi ukazati na skoru propast stranke ukoliko ne dođe do promjena, to jest ukoliko se ne izmijene članovi stranke, ali i njezin program koji je osrednji, što i objašnjava u tekstu:

> “Ako je i Hrvatsku zahvatio Krausov „demon osrednjosti“, onda bi SDP, pri vlastitoj inventuri, mogao postati njegova konačna žrtva, ne oslobodi li se prosječnosti, i neočekivani pobjednik, ako iz krize iziđe s novom ekipom, ne samo pojedincima, i s novim programom, ne samo pojedinačnim idejama” (Večernji.hr, 2018).

Kako ‘u ovom HDZ-u čuči nacionalistički, šovinistički demon’ upozorava Tomislav Klauški u svojoj kolumni za portal 24 sata (24sata.hr, 2023). Naravno, nije riječ o demonu, već metafori koja ukazuje na nešto opasno, mračno i destruktivno unutar koncepta stranke. Referirajući se na izjavu HDZ-ove zastupnice Majde Burić koja je kazala kako saborska zastupnica Katarina Peović ima ‘srboljubno srce’, autor upotrebljava već navedeni termin (24sata.hr, 2023). Burić izražava nesnošljivost prema srpskoj nacionalnoj manjini, te smatra uvredom ljubav prema istoj. Stoga, podrugljivim tonom govori Peović kako ima ‘srboljubno srce’. Ispad nacionalizma i šovinizma, autor metaforički poistovjećuje s demonom.

> “I možda bi, u normalnom svijetu, izjava da netko ima "srboljubno srce" mogla biti upućena u dobroj namjeri, ali u HDZ-ovu svijetu - kako se vidjelo u saborskoj raspravi - to još uvijek ima težinu najgore uvrede za kojom se poseže "u žaru replika". Kakva bi namjera trebala biti, nego najgora?” (24sata.hr, 2023).

Negativna i štetna uvjerenja potaknuta mržnjom poput nacionalizma i šovinizma razlog su korištenja pojma demona koji je "izvorno značio duhovno biće koje je utjecalo na karakter osobe" (Britannica, 2024). Članak Jelene Lovrić na portalu Jutarnjeg lista govori o tadašnjem predsjedniku Vlade, Zoranu Milanoviću kao 'vjesniku novoga doba' kojega su 'uništili osobni demoni' (Jutarnji.hr, 2016). Termin 'osobni demoni', preuzet je iz engleskoga jezika, gdje se može pronaći i u obliku 'unutarnji demoni'.

> "Unutarnji demoni su skrivene borbe s kojima se svi suočavamo u sebi. Mogu se manifestirati u različitim oblicima, kao što su strah, sumnja u sebe, ovisnost, depresija i krivnja. Ovi unutarnji demoni mogu imati dubok utjecaj na naše mentalno blagostanje, ometajući naš osobni rast i sreću" (MorningCoach.com, 2024).

Unutarnji demoni pojam su iz psihologije koji metaforički objašnjavaju negativne osjećaje koji utječu na pojedinca. Stoga, autorica želi reći kako je Zoran Milanović imao previše 'osobnih demona' koji su ga sputali u postizanju političkih ciljeva, što objašnjava i rečenicom: 'Milanović je vrlo sklon osobnim spačkama i diskvalifikacijama' (Jutarnji.hr, 2024).

2.4.2. Vragovi

Portal Dnevnik.hr prenio je izjavu saborskoga zastupnika Siniše Hajdaša Dončića gdje navodi kako je zatražio izvješće o insinuacijama premijera Plenkovića 'da su neke stranke u Hrvatskoj financirane iz vanjskih izvora', te je dodao kako ga je navedena situacija podsjetila na Franju Tuđmana i 'crne, zelene i žute vragove i centre moći koji nas neće ugrožavati' (Dnevnik.hr, 2022).

> "Kad se danas govori o Tuđmanovim vragovima, njegovi nasljednici na desnici referiraju se na poznati govor iz 1996. godine, u kojem oporbene političare i neprijatelje hrvatske slobode proziva vragovima, odnosno, optužuje ih za suradnju s vragovima" (Telegram.hr, 2015).

Hajdaš Dončić uspoređuje premijerov govor s govorom bivšega predsjednika Republike Hrvatske Franje Tuđmana u kojemu vragovi predstavljaju političke stranke koje su na strani 'zla', a boje vragova dodatno ukazuju na koje se stranke referira. Izuzev jasnoga preuveličavanja i poistovjećivanja oporbe sa vragovima, riječ je o još jednoj podjeli na dobre i zle, 'nas i njih'.

2.4.3. Anđeli

Slaven Letica u svojoj kolumni za Večernji list govori o kriminalnim radnjama političara, te o pretpostavci da su nevini koja djeluje iracionalno unutar hrvatske korumpirane politike. Tekst je naslovljen 'Političke laži i zablude o nedužnosti posrnulih stranačkih anđela' (Večernji.hr, 2014). 'Posrnuli stranački anđeli' metafora je koja ironično prikazuje hrvatske političare za koje se podrazumijeva da nikako nisu anđeli, niti su to mogli biti zbog svojih brojnih grijeha. Nabrajajući nedjela političke elite, od plagijata do krađa, može se zaključiti kako su 'anđeli' isključivo dio crnoga humora. Posrnuli anđeli su biblijski pojam koji se često spominje u Bibliji kroz opise sudbine koja će zadesiti anđele koji odluče zgriješiti, na primjer;

> "Želim vas podsjetiti, premda jednom zauvijek sve znate, kako je Gospodin izbavio narod iz Egipta, a zatim uništio nevjerne. I anđele, koji nisu čuvali svojeg dostojanstva, nego su ostavili svoje prebivalište, sačuvao je za sud velikoga Dana, okovane u mraku vječnim okovima; kao Sodoma i Gomora i okolni gradovi, koji su se poput njih podali bludu i otišli za drugom puti, stoje za primjer, ispaštajući kaznu u vječnom ognju" (Judina, 1, 6-7)

Ili:

> "Zbačen je Zmaj veliki, Stara zmija – imenom Đavao, Sotona, zavodnik svega svijeta. Bačen je na zemlju, a s njime su bačeni i anđeli njegovi" (Otkrivenje, 12, 9).

2.4.4. Žrtveno janje i žrtveni jarac

Žrtveno janje[3] biblizam je koji kroz preneseno značenje predstavlja "nedužnu osobu koja mora ispaštati umjesto drugih, žrtva sudbine ili spleta nesretnih okolnosti, onaj koji mora platiti krivnju skupine" (Opašić, 2014: 5). Izvorno 'žrtveno janje' potječe iz Biblije u kojoj je janje bila česta žrtvena životinja koja se prinosila Bogu za oprost grijeha. "Janje je žrtvena životinja u obredu za židovski blagdan Pashe dok je janjetina je tradicionalni obrok kršćanima za blagdan Uskrsa" (Cvitković, 2021: 141).

[3] 'Kad onda prođu dani očišćenja njezina, neka donese, bilo za sina ili za kćer, na ulaz u Šator sastanka svećeniku jednogodišnje janje za žrtvu paljenicu i golubića ili grlicu za žrtvu radi grijeha' (Levitski zakonik, 12, 6).

Jasmin Klarić započinje tekst na portalu Novi list naslovom ‘Grabar Kitarović žrtveno janje u Karamarkovom jurišu na Banske dvore?’ (Novilist.hr, 2014). Riječ je o kampanji za predsjedničke izbore u kojima je kandidatkinja HDZ-a Kolinda Grabar Kitarović, kako navodi autor, ‘žrtveno janje’. Kroz brojna obrazloženja Klarić izlaže kako je tadašnji predsjednik HDZ-a Tomislav Karamarko zapravo ključna osoba u spomenutim izborima koja će se okoristiti situacijom, te kako je Grabar Kitarović tek kolateralna žrtva u cijeloj priči. Točnije, postavlja pitanje čitateljima zašto Grabar Kitarović ‘toliko strastveno hrli u korist vlastite štete’ (Novilist.hr, 2014). Termin ‘žrtveno janje’ autor koristi kao preneseno značenje, odnosno metaforu osobe koja snosi odgovornost, ali i posljedice tuđih nedjela.

Na portalu Direktno.hr može se pročitati tekst s naslovom ‘Sandra Švaljek nije žrtveno janje, a Vesna Kusin ne ljubi sliku svoju’ (Direktno.hr, 2015). Naime, riječ je o bivšoj zamjenici gradonačelnika Milana Bandića, Sandri Švaljek koja je podnijela ostavku nakon što joj je oduzeta punomoć za obavljenje gradonačelničke dužnosti, te Vesni Kusin koja ju je zamijenila na spomenutoj poziciji. Nadalje u tekstu, profesorica Gordana Varošanec Škarić analizira Švaljek i Kusin, te zaključuje ‘da Švaljek baš i nije žrtveno janje, da je ona u politiku ušla svjesno i njezini su potezi bili svjesni’ (Direktno.hr, 2015). Profesorica koristi izraz ‘žrtveno janje’ kako bi ukazala na upravo suprotno, da Švaljek nije nedužna žrtva, već da joj je cilj bio preuzeti poziciju tadašnjeg gradonačelnika ukoliko bi on dao ostavku.

> “U pozadinskoj je slici frazema žrtveni (grešni) jarac[4] kao i već spomenutoga žrtveno janje biblijska slika janjeta i jarca kao žrtvenih životinja. Naime, prema Zakoniku u Starome su zavjetu najčešće žrtvene životinje bile jarac i janje, a prinosile su se kao zalog za druge, tj. njihove grijehe odnosno prijestupe. O motivu žrtvovanoga janjeta već je bilo riječi, dok je jarac simbolom rasplodne moći, životne snage i libida te plodnosti, a postaje i slikom pohote” (Chevalier i Gheerbrant 2007, cit. Prema Opašić, 2014: 6).

Naslovom ‘UGLEDNI SLOVENSKI EKONOMIST ‘Todorić je žrtveni jarac, isti političari koji su ga podržavali, sad se – zgražaju’’ autorica Aneli Dragojević Mijatović započinje tekst na portalu Novi list (Novilist.hr, 2017). Slovenski ekonomist Jože Mencinger komentirajući je li uvođenje eura dobro ili loše za Hrvatsku, osvrnuo se i na slučaj Agrokor u kojemu je hrvatski poduzetnik Ivica Todorić bio optužen za financijske malverzacije. Mencinger je izjavio kako mu ‘se čini da se s gubicima namjerno pretjeruje i da je Todorić »žrtveni jarac«’

[4] ‘Neka potom zakolje jarca za žrtvu okajnicu za grijeh naroda; neka unese njegovu krv za zavjesu te s njegovom krvi učini kako je učinio s krvlju od junca: neka njome poškropi po Pomirilištu i pred njim’ (Levitski zakonik, 16, 15).

(Novilist.hr, 2017). Mencinger koristi biblijsku metaforu ‘žrtveni jarac’ kako bi ukazao da je Todorić osoba koja je okrivljena i za svoja i za tuđa nedjela, te kako nije samo on sudjelovao u navedenim kriminalnim radnjama, ali je osoba koja snosi odgovornost, takoreći žrtva. To potvrđuje riječima:

> “Isti političari koji su ga podržavali sada se zgražaju nad njegovim radnjama. Ali on, kao i naši tajkuni, nije sve radio sam, ugovore su mu pisali pravnici, ovjeravali notari, bankari su mu davali kredite, stanje su pregledavali revizori, izvršna vlast mu je pomagala, a zakonodavna stvarala sistem u kojem je djelovao” (Novilist.hr, 2017).

Autor Davor Ivanković tekst na portalu Večernji list započinje naslovom ‘Radikalizacija je moguća. Branitelji su politici prikladni 'žrtveni jarci'’ (Večernji.hr, 2014). Ivanković se osvrće na izjavu bivše ministrice braniteljstva i premijerke koja kaže: ‘Nešto sam naučila iz rada s braniteljima. Kada netko pokuša samoubojstvo, to bude okidač i za druge, ništa se dobroga neće dogoditi, situacija se ovih dana može radikalizirati’ (Večernji.hr, 2014). Autor želi ukazati na činjenicu da Vlada Republike Hrvatske odabire branitelje kao ‘žrtvene jarce’ kako bi opravdala razloge krize i siromaštva govoreći kako su im mirovine prevelike ili kako postoji veliki broj lažnih branitelja. Izraz ‘žrtveni jarci’ označava nedužne osobe koje snose tuđu krivicu.

2.4.5. Zlatno tele

Biblizam ‘zlatno tele’ simbol je koji predstavlja idoltariju, te se koristi kao preneseno značenje za iracionalno obožavanje neke osobe.

> “Tako su na temelju biblijskog izvještaja iz Knjige Postanka (32,1–24) nastali biblizmi zlatno tele ‘novac (zlato, bogatstvo) kao cilj’ i klanjati se zlatnome teletu ‘imati novac (zlato, bogatstvo) kao ideal i cilj’. Riječ je o događaju kada su Izraelci izradili zlatno tele i počeli mu se klanjati kao božanstvu. Zbog toga su izazvali Božji gnjev, ali i Mojsijev jer je klanjanje i štovanje svetih slika stranih bogova, ali i likova bogova bilo zabranjeno. Zlatno tele tako u Bibliji predstavlja idol, a s obzirom na to da je napravljeno od zlata simbol je materijalnoga bogatstva” (Opašić, 2014: 7).

Na Tportalu može se pročitati tekst Nevena Barkovića naslovljen 'Crkva je od Bandića stvorila zlatno tele' (Tportal.hr, 2010). Citat je to novinara Večernjeg lista Darka Pavičića koji

se bavi odnosom religije i politike u Republici Hrvatskoj. Naime, riječ je o predsjedničkim izborima 2010. godine kada su Ivo Josipović i Milan Bandić prošli u drugi krug, te je Katolička crkva, prema riječima autora, 'otvoreno stala na stranu Milana Bandića' (Tportal, 2010). Pavičić komentirajući agitiranje Crkve propituje njezinu etičnost. Shodno tomu, koristi metaforu 'zlatno tele' misleći na Bandića koji ima podršku Crkve koja ne bi trebala nikoga idealizirati niti izdvajati kao 'idola'.

> "Bozanićev blagoslov Bandiću saprao je s njega sve afere i budalaštine koje je radio, od razvoda sa suprugom do bježanja u prometnoj nesreći, i napravio od jednog političara zlatno tele. A to je opasno za Crkvu. Vjernici se ne smiju klanjati zlatnom teletu, nego isključivo Božjem autoritetu" (Tportal.hr, 2010).

Govoreći kako je blagoslov kardinala Bozanića, Bandića 'oprao', to jest oslobodio svih grijeha i nedjela, zapravo na ironičan način Pavičić ukazuje na problem povezanosti političara sa Crkvom. Kako bi skrenuo pozornost na pogrešnost cijele situacije, Bandića uspoređuje sa zlatnim teletom, pozivajući se na biblijsku priču, ali i moralnost Crkve kao vjerske zajednice kojoj Milan Bandić ne pripada.

2.4.6. Nevjerni Toma

Priča o nevjernom Tomi potječe iz Biblije, točnije Novoga zavjeta, te se odnosi na jednoga od dvanaest apostola. Apostol Toma nije vjerovao da je Isus uskrsnuo dok ga nije vidio. Od tada izraz 'nevjerni Toma' služi kao sinonim za nevjernu, sumnjičavu osobu.

> "Danas označuje dvoje: 1. čovjeka koji vjeruje samo svojim čulnim iskustvima, tj. samo onomu što je sam vidio, čuo ili opipao i koji sve u životu mora provjeriti te 2. čovjeka koji je veliki sumnjičavac, koji ne vjeruje nikomu i koji ne vjeruje ni u što" (Kovačević, 2018: 29).

Autorica Tihana Tomičić u svom komentaru na portalu Novi list govori o tadašnjem predsjedniku SDP-a koji je postao nepovjerljiv prema rezultatima istraživanja nakon što je jedna od anketa pokazala bolji izborni rezultat HDZ-a nego SDP-a. Tomičić ga oslovljava kao 'anketni nevjerni Toma' (Novilist.hr, 2015). Time aludira na preneseno značenje biblijskog lika nevjernog Tome kao nepovjerljive i sumnjičave osobe. Pridjev anketni dodaje biblizmu kako bi personalizirala ovaj slučaj koji se odnosi na sumnjičavost prema anketama. Osim toga, autorica naglašava kako se Milanović iz 'anketnog fetišista' pretvorio u 'anketnog

nevjernog Tomu' (Novilist.hr, 2015). Dakle, iz osobe koja ne samo da vjeruje, već i 'obožava' anketne rezultate, sada je osoba koja nema ni trunke povjerenja prema njima.

2.4.7. David i Golijat

Prema riječima Opašić (2014: 191) iz biblijske priče nastao je biblizam koji ukazuje na borbu između slabijeg (Davida) i jačeg (Golijata), pri čemu prvi odnosi pobjedu. Nositelj Mostove liste Marin Miletić u razgovoru za portal N1 kazao je 'da je vjerovao da će ući u Sabor usprkos "anketama koje su ga rušile" i borbe u kojoj su oni bili David, a konkurenti Golijat' (N1info.hr, 2020). Miletić se služi metaforom borbe David i Golijata, pri čemu su on i ostali članovi Mosta bili David (slabiji), a Golijat (jači) svi mediji koji su ga 'sabotirali'. No, kao David Golijata, Miletić je pobijedio protivnike. S obzirom da je Marin Miletić diplomirani teolog, te je bio i vjeroučitelj, biblijska metafora mu nije strana. Navedenim biblizmom želi ukazati kako 'bitka' nije bila poštena, ali kako je 'dobro' na kraju pobijedilo 'zlo'. Nadalje, u tekstu se može pročitati Miletićeva izjava:

> "Borili smo se kao David protiv Golijata, bez ijednog intervjua. Riječki mediji su me sabotirali, imali smo samo društvene mreže i nacionalne TV kuće, hvala i N1 televiziji što je poticala društveni pluralizam." (N1info.hr, 2020). Dakle, Miletić izjednačuje sve koji ga nisu podržali sa 'Golijatom', nečim moćnim i snažnim, ali na strani konkurenata, na 'pogrešnoj' strani.

2.4.8. Bezdan

> "I vidjeh anđela: siđe s neba s ključima Bezdana i s velikim okovima u ruci. Zgrabi Zmaja, Staru zmiju, to jest Đavla, Sotonu, i okova ga za tisuću godina. Baci ga u Bezdan koji nad njim zatvori i zapečati da više ne zavodi narode dok se ne navrši tisuću godina. Nakon toga ima biti odriješen za malo vremena" (Otkrivenje, 20, 1-3).

Na portalu Jutarnji list može se pročitati politička analiza autora Zorana Petrušića s naslovom 'Godinu dana previše: Kako je Peđa Grbin postao veliko crveno razočaranje' (Jutarnji.hr, 2021). Kritika SDP-ova predsjednika Peđe Grbina započinje rečenicom 'Grbinove su snage pretegle upravo toliko da povuku SDP dublje u politički bezdan' (Jutarnji.hr, 2021). 'Politički bezdan' metafora je kojom autor želi ukazati na negativan utjecaj Grbina na stranku SDP,

odnosno njezin politički neuspjeh. Kako bi naglasio koliko je stranka ‘nisko pala’, odnosno težinu njezina kraha, otkako je na njezinu čelu Peđa Grbin, Petrušić upotrebljava biblizam ‘bezdan’ misleći na preneseno značenje ponora, rube bez dna, zastrašujuće dubine, takoreći ambisa. Osim toga kroz cijeli tekst se provlače različiti biblizmi, pa tako autor kaže da ‘je hrvatska ljevica u Grbinu vidjela sveca spasioca socijaldemokracije’ (Jutarnji.hr, 2021). Metafora sveca je zapravo ironija kojom se želi reći upravo suprotno da Grbin nikako ne može biti svetac. Nadalje, u tekstu se spominje i vrag (‘Pa nisu ga bez vraga već treći put izabrali za župana’), zatim krila kojima se vinuo (‘na krilima preferencijskih glasova vinuo se u novi zastupnički mandat’), te kamenovanje (‘Peđa ujedinitelj vraćao kruhom onima koji su njega gađali kamenom’) (Jutarnji.hr, 2021). Može se zaključiti kako su biblijske metafore svojim raznovrsnim simbolikama prigodne za opise unutar političkoga diskursa.

2.4.9. Judin poljubac

> “Juda je Isusa prokazao poljupcem, koji je postao simbol iznimno podmukle izdaje i bio je podloga za nastanak glagolskoga frazema dati Judin poljubac komu, koji razvija značenje ‘izdati koga’ i imeničnoga frazema Judin poljubac u značenju ‘izdajnički postupak pod krinkom prijateljstva” (Kovačević, 2018: 30).

Pod naslovom ‘Judin poljubac za Čačića’ krije se tekst Zvonimira Despota na portalu Večernji list koji govori o političaru Radimiru Čačiću kojemu je političarka Vesna Pusić dala ‘Judin poljubac’ (Večernji.hr, 2012). Autor raspravlja o slučaju kada je Radimir Čačić skrivio prometnu nesreću u Mađarskoj pri čemu je poginulo dvoje ljudi, a Vlada Republike Hrvatske stala u njegovu obranu. Shodno tome, Despot postavlja pitanje zašto je Vesna Pusić čekala neko vrijeme prije nego je podržala Čačića. Autor kaže kako je Pusić

> “najprije mudro šutjela, a onda teatralno izljubila Čačića i dala mu podršku. Je li to poljubac Jude? Jer upravo će ona kao šefica diplomacije morati objašnjavati po svijetu zašto Vlada štiti Čačića i ona će se morati crvenjeti jer njezin bahati kolega drži da će Hrvatska propasti ako on ode s funkcije na kojoj još ništa nije napravio” (Večernji.hr, 2012).

Biblijskom metaforom Zvonimir Despot zapravo ukazuje na moguću ‘podmuklu izdaju pod krinkom prijateljstva’ u kojoj je Radimir Čačić izdani Isus, a Vesna Pusić izdajnik Juda.

Činjenica kako je Pusić doista izljubila Čačića (bez prenesenoga značenja) stvara još veću povezanost biblijske simbolike s odnosom političara.

2.4.10. Četiri jahača apokalipse

> "U šestom poglavlju Knjige Otkrivenja iz Novog zavjeta koja se pripisuje svetom Ivanu evanđelistu, pojavljuju se četiri jahača Apokalipse, mitske figure od kojih svaka predstavlja jedno zlo (rat, bolest, glad i smrt) koje će se pojaviti na Zemlji na dan Apokalipse, najavljujući smak svijeta. Oni predstavljaju neizbježna zla s kojima će se čovječanstvo suočiti, a koja se pojavljuju kada ljudi na zemlji počinju gubiti humanost i odlike ljudskosti" (Matković Mikulčić, 2021: 12).

Portal Nacional prenio je Facebook objavu saborskog zastupnika Stipe Petrine koja je zapravo njegov komentar na 'potpisivanje ugovora ministra gospodarstva Tomislava Panenića s predstavnicima Ine i kanadske tvrtke Vermilion Energy', a započinje naslovom 'Četiri jahača apokalipse u pohodu na Slavoniju' (Nacional.hr, 2016). U navedenoj objavi Petrina koristi biblijsku metaforu 'četiri jahača apokalipse' kako bi ukazao na 'neizbježna zla' koja očekuju Slavonce. Petrina pojedinačno objašnjava tko je koji jahač apokalipse u cijeloj ovoj priči.

Ulogu osvajača, koji je sinonim za antikrista daje tadašnjem predsjedniku Vlade, Tihomiru Oreškoviću. 'Prvi jahač TIHOMIR OREŠKOVIĆ nije došao na na bijelom konju, ali svakako je "osvajač" koji ima misiju podrediti nas stranim interesima' (Nacional.hr, 2016). Drugo zlo, to jest rat pripisuje tadašnjem ministru gospodarstva Tomislavu Paneniću. 'Drugi jahač TOMISLAV PANENIĆ ima za cilj uništi mir na slavonskoj zemlji, nastaviti rat kojeg je započeo prvi jahač u interesu korporacija a na štetu domaćeg čovjeka' (Nacional.hr, 2016). Nakon toga navodi predsjednika HNS-a Ivana Vrdoljaka kao zaslužnog za glad i bolest.

> "Treći jahač IVAN VRODLJAK koji će već odlukama prijašnje Vlade pokorenoj Slavoniji donijeti glad i bolest. U ruci drži vagu kao znak hrane koju mjereći oduzima i uništava. Jaše govoreći: jednu hrpu pšenice za groš, tri hrpe ječma za groš, a ulja i vina neće biti" (Nacional.hr, 2016).

Na koncu ostavlja sve građane kao predstavnike 'smrti', odnosno kao rezultat triju prethodnih zala. 'Četvrti jahač "Smrt" to smo mi svi koji smo beskrvni i bljedunjavi i radi kojih nam država truli!' (Nacional.hr, 2016).

2.4.11. Abel i Kain

> "U Knjizi Postanka, Kain i Abel su braća i sinovi Adama i Eve. Abel je pastir, dok je Kain ratar. Svaki prinosi žrtvu Bogu: Abel prinosi najbolje od svog stada, dok Kain prinosi nešto od svoje žetve. Bog daje prednost Abelovom prinosu, što razljuti Kaina. U napadu ljubomore i bijesa Kain ubija Abela" (Christianity.com, 2024).

Biblijska starozavjetna priča o Kainu i Abelu često je sinonim za nesložnu braću, loše bratske odnose, odnosno braću u kojoj je jedan ljubomoran na drugoga. Kain i Abel zapravo su antonimski par, predstavljajući dobrog i lošeg brata. Politički analitičar Žarko Puhovski komentirao je za portal N1 najvažnije političke događaje u 2022. godini, te između ostaloga i sporu obnovu nakon potresa (N1info.hr, 2022). Puhovski je tom prilikom usporedio predsjednika Zorana Milanovića i premijera Andreja Plenkovića sa Kainom i Abelom čime i sam tekst naslovljen "Plenković i Milanović su kao Abel i Kain, braća koja će se pobiti jer su braća" (N1info.hr, 2022). Iz navedenoga nije u potpunosti jasno tko je u komparaciji Kain (ubojica), a tko Abel (ubijeni). Puhovski koristi biblijsku usporedbu kako bi ukazao na nesložnu braću, ističući kako su toliko slični jedan drugomu.

> "Konačan paradoks – mi nemamo dva značajna političara koji su sličniji od Plenkovića i Milanovića – po svjetonazoru, u naobrazbi, egu…. Nisu ljevičar nasuprot desničara, konzervativac nasuprot progresivca, centralist decentralista. Oni su iz iste familiji. Oni su pravi slučaj Abela i Kaina, braće koja će se pobiti upravo jer su braća i to nas kapacitira kao društvo, zaključuje Puhovski" (N1info.hr, 2022).

Uspoređujući Milanovića i Plenkovića, Puhovski objašnjava kako je to 'pravi slučaj Abela i Kaina, braće koja će se pobiti upravo jer su braća' (N1info.hr, 2022). No, izvorna biblijska priča ne govori o braći koja su se pobila samo zato što su braća, već o ljubomori jednoga, Kaina prema drugomu, Abelu. Tumači li Puhovski pogrešno biblijsku priču ili jednostavno ne želi javno imenovati koga smatra dobrim, a koga lošim, ne može se iščitati iz teksta. Naprotiv, prema navedenome on njihove karaktere izjednačuje, Milanović i Plenković su opisani kao jednaki.

2.4.12. Sotona

"U kršćanskoj religiji Sotona je đavao, moćno zlo biće koje je glavni protivnik Boga" (Collinsdictionary.com, 2024). Neki od sinonima su đavao, Lucifer, vrag, vladar pakla. Na jesenskom zajedanju Sabora, kako prenosi portal Glas Slavonije, oporbeni zastupnik Dinko Burić (Hrvatski Demokratski Savez Slavonije i Baranje) usporedio je tadašnjeg premijera Zorana Milanovića sa Sotonom[5].

> "Premijeru je poručio i da citiranje Biblije ostavi deklariranim vjernicima, kako ne bi ugrozio vlastito zdravlje i da bi sačuvao obje ruke." Dodao mu je i da je slatkorječiv te ljubitelj nekorisnih izjava. No zna se i da sotona često citira Bibliju kad mu to odgovara" (GlasSlavonije.hr, 2012).

Burić je ovom preuveličanom i pretjeranom usporedbom htio reći kako Milanović citira Bibliju samo kako bi privukao glasače i djelovao dobroćudno, 'slatkorječivo', a ne jer vjeruje u Boga ili pak želi dobro građanima. Kao što govori i sama Biblija, Sotona je lažljivac, stoga i Dinko Burić koristi usporedbu đavla i Milanovića, kako bi rekao da se premijer koristi neistinama, odnosno lažima.

3. BIBLIJSKI FRAZEMI U SVAKODNEVNOJ UPORABI

> "Prema *Rječniku stranih riječi* Vladimira Anića i Ive Goldsteina, riječ se tumači na sljedeći način: biblizam m (*gen. jd* biblizma, *gen. mn* biblizama) biblijska riječ, izraz iz Biblije u jeziku i načinu izražavanja" (Anić, Goldstein, 1999: 172, cit. prema Garvanović-Porobija, 2014: 7).

Sveprisutnost biblizama u hrvatskom jeziku objašnjava Ivo Pranjković na sljedeći način:

> "U hrvatskome jeziku, i na morfološkoj, i na sintaktičkoj, i na leksičkoj, odnosno frazeološkoj razini, ima velik broj pojavnosti (oblika, riječi, skupova riječi i različitih drugih ustaljenih ili neustaljenih konstrukcija) koje su više ili manje, obilježene kao osebujnosti biblijskoga stila" (Pranjković, 2006: 24).

[5] 'Vama je otac đavao i hoće vam se vršiti prohtjeve oca svoga. On bijaše čovjekoubojica od početka i ne stajaše u istini jer nema istine u njemu: kad govori laž, od svojega govori jer je lažac i otac laži' (Iv, 8, 44).

3.1. Pranje ruku

Oprati ili prati ruke od čega[6], uvriježen je biblijski frazem koji se koristi u svakodnevnom govoru kada se želi reći kako netko skida krivicu sa sebe iako je kriv.

> "U starozavjetnome svijetu pojedinci su bili skloni osudi drugih, njihovih postupaka i grijeha, ali rijetko su čvrsto stajali iza svojih postupaka, odnosno bježali bi od odgovornosti, tj. prali ruke. U Bibliji se najpoznatiji čin doslovnoga pranja ruku dogodio kad je Poncije Pilat osudio Isusa na smrt iako je bio uvjeren u Isusovu nevinost. Da bi izbjegao pobunu naroda, oprao je ruke želeći time pokazati da odbija svaku odgovornost" (Opašić, 2016: 26).

Tekst portala Net.hr govori o Europskoj javnoj tužiteljici Lauri Codruța Kövesi koja je postala 'ikona borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala' razotkrivši brojne nezakonite radnje hrvatskih političara i političarki, te prenosi njezinu izjavu gdje kaže kako su 'dužni primjenjivati nacionalno pravo', no 'ne "pere ruke" od nacionalnih propusta' (Net.hr, 2022). Navedeni primjer prikazuje kako se biblijski frazem 'pranja ruku' upotrebljava u svakodnevnom govoru, u zamjeni frazema 'skidanja odgovornosti'. Codruța Kövesi želi reći kako ona ne odbacuje odgovornost sa sebe, odnosno Ureda europskog javnog tužitelja kojemu je na čelu, te kako su odgovorni, to jest prihvaćaju krivnju za sve nacionalne propust koji su se dogodili.

Na primjeru teksta portala Dnevno.hr koji prenosi izjavu bivšega saborskog zastupnika Branka Vukšića, može se iščitati biblijski frazem koji izravno ukazuje na priču iz Biblije, to jest jasno se referira na biblijski događaj pranja ruku. 'Vukšić poručuje kako je Zagreb zaslužio promjenu, a Zagrepčani iskrenije, poštenije političare, "one koji od odgovornosti ne peru ruke poput Poncija Pilata"' (Dnevno.hr, 2013). Izuzev izravnog osvrta na izvornu priču nastanka frazema pranja ruku i usporedbe s Poncijem Pilatom, Vukšić naglašava kako peru ruke 'od odgovornosti', time ističući samo značenje biblizma.

Šaljivim komentarom 'Ni jedan domestos ne može oprati ruke naših političara' Vedrana Rudan započinje svoj tekst koji prenosi portal Index.hr (Index.hr, 2014). Kako bi objasnila koliko su hrvatski političari uključeni u nezakonite i kriminalne radnje, odnosno krivi, autorica se odlučuje za usporedbu nemogućnosti skidanja odgovornosti, pa čak ni

[6] 'Kad Pilat vidje da ništa ne koristi, nego da biva sve veći metež, uzme vodu i opere ruke pred svjetinom govoreći: »Nevin sam od krvi ove! Vi se pazite!' (Mt, 27, 24).

pranjem ruku s domestosom koji je snažno sredstvo za čišćenje i izbjeljivanje wc-a i podova. Dakle, domestos kojim se dakako ne bi trebale prati ruke, čak ni on ne bi mogao skinuti 'prljavštinu' njihovih nedjela. Navedenim primjerom, Rudan se ne referira na biblijski događaj, već preneseno značenje 'pranja ruku' koristi kao dio svakodnenog govora. Osim toga, autorica piše kako su premijeru najbitnije 'čiste ruke' kada daje otkaz ministru koji je optužen za kriminal, ali i da 'otkantani ministar svetac...dva puta dnevno ruke pere domestosom' (Index.hr, 2014). 'Ministar svetac' ironija je, kao i 'pranje ruku domestosom dva puta dnevno'. Svuda je riječ o nedjelima koja se ne mogu izbrisati ili 'oprati'. Ministar je zasigurno daleko od sveca, ali svakodnevno pokušava maknuti odgovornost sa sebe.

Tekst Tportala naslovljen 'Karamarko pere ruke od Sanaderova bijega' prenosi vijest o tome kako je tadašnji ministar unutarnjih poslova Tomislav Karamarko 'odbacio optužbe da je policija odgovorna za činjenicu da je Ivo Sanader pobjegao iz zemlje' (Tportal.hr, 2010). Naime, Ivo Sanader je trebao biti uhićen zbog kaznenog djela koje je počinio, međutim, napustio je državu. Ministar Karamarko je 'prao ruke', odnosno skidao odgovornost kako sa sebe, tako i sa policije koja mu je dopustila prelazak granice. Biblijski frazem se ponavlja u tekstu kada se govori 'Policija se popodne javnosti obratila priopćenjem u kojem još jednom peru ruke od bijega Ive Sanadera' (Tportal.hr, 2010).

Godinu dana ranije od gore spomenutoga teksta, Večernji list je prenio kako bivši premijer Ivo Sanader 'pere ruke od bilo kakvih, više ili manje orkestriranih, unutarstranačkih napada na predsjednicu HDZ-a i premijerku J. Kosor', dok je isti tekst naslovljen 'Sanader odustaje od politike u RH ili pere ruke od Luke Bebića' (Večernji.hr, 2009). Za pojašnjenje teksta, važan je kontekst da je političar Luka Bebić imao obračune sa tadašnjom premijerkom Jadrankom Kosor, a kako su i Luka Bebić i Ivo Sanader bili dio iste stranke, HDZ-a, te je Bebić poznat kao 'vjerni Sanaderov čovjek', moglo se zaključiti kako i Ivo Sanader ima veze sa navedenim sukobom (Večernji.hr, 2009). No, on je 'istaknuo kako se ne želi miješati u unutarnja pitanja HDZ-a i Vlade', te je na ovaj način 'prao ruke', odnosno skidao odgovornost sa sebe.

Kolumna Tomislava Klauškog za portal Express 24 sata započinje naslovom 'Plenki pere ruke, ali svi marifetluci vode prema njemu' (Express.24sata.hr, 2019). Plenki je nadimak za premijera Andreja Plenkovića, dok turcizam marifetluk može biti preveden kao 'dobro snalaženje u nevolji ili prema potrebi; vještina, majstorija, dovitljivost [izvoditi/praviti marifetluke], izvlačenje od obveza, izbjegavanje izravnog izjašnjavanja ili preuzimanja odgovornosti; izmotavanje, smicalica' (Hjp.znanje.hr, 2024). Autor ukazuje kako premijer

‘pere ruke’, odnosno skida odgovornost sa sebe, iako sve ukazuje da je on krivac. Osim navedenoga, koristi se s još biblizama kada kaže da Plenković ‘pozira kao politički svetac, premda mu je aureola odavno skliznula s glave’ (Express.24sata.hr, 2019). Koristeći se ironijom premijera uspoređuje sa svecem kojemu je aureola skliznula s glave, želeći reći kako ne može biti svecem kakvim se prikazuje zbog svojih brojnih nedjela. Nadalje, koristi se humorom kada govori da je ‘premijer spremno trampio svetačku aureolu za parlamentarnu stabilnost’ (Express.24sata.hr, 2019). Služeći se biblijskim motivima i usporedbama autor opisuje političke igre na svima jasnom jeziku.

3.2. Moliti za milost

‘Moliti za milost[7]’ (nekoga) biblijski je frazem koji se često može čuti u razgovoru van biblijskoga konteksta. Originalni izraz ‘moliti za Božju milost’ može pronaći u brojnim dijelovima Biblije. Marinko Jurasić svoju kolumnu na portalu Večernji list započinje naslovom ‘Pismo generala kojim zazivaju Milanovićevo milosrđe politička je farsa’ (Večernji.hr, 2022). Riječ je o pismu ‘kojeg su hrvatski generali, na čelu s Antom Gotovinom, poslali predsjedniku Zoranu Milanoviću, a u kojem traže pomilovanje Josipa Perkovića i Zdravka Mustača’ (Net.hr, 2022). ‘Zazivanje milosrđa’ biblijski je frazem iskorišten van biblijskog konteksta kako bi se opisalo pismo kojim se traži pomilovanje dvojice osuđenih. S obzirom da je Milanović osoba na poziciji moći, njegovo se ‘milosrđe zaziva’.

Tekst portala Telegram.hr prenosi izjavu predsjednika Zorana Milanovića s naslovom ‘Milanović: 'EU će kupovati plin od Amerike po tri puta većoj cijeni. Macron je otišao moliti Bidena za milost'’ (Telegram.hr, 2022). Nadalje, u tekstu stoji točna izjava: ‘Kazao je i da je zato francuski predsjednik Macron otišao u SAD razgovarati s američkim predsjednikom Bidenom. “Ustvari, moliti iz pozicije slabijeg partnera za razumijevanje i milost”, ocijenio je Milanović’ (Telegram.hr, 2022). Predsjednik koristi biblijski izraz ‘moliti za milost’ s dozom humora, te kako bi iskazao kako je SAD, to jest predsjednik Joe Biden na poziciji moći gdje donosi odluke i za Europsku Uniju, shodno tomu, i Francusku koja ga mora ‘moliti za milost’.

[7] ‘Kad se našao u nevolji, počeo se moliti za milost Jahvi, svome Bogu, ponizivši se veoma pred Bogom otaca’ (Druga Knjiga Ljetopisa, 33, 12); ‘Pristupajmo dakle smjelo Prijestolju milosti da primimo milosrđe i milost nađemo za pomoć u pravi čas!’ (Poslanica Hebrejima, 4, 16); ‘A ti, o Jahve, milosrđa mi svog ne krati, dobrota tvoja i vjernost neka me svagda čuvaju’ (Psalam, 40, 12).

3.3.Čudo

> "Čudo je događaj u kojem se vidi djelo Boga mimo prirodnih zakona. To je neuobičajeni događaj koji je Bog učinio i koji je nemoguće objasniti prirodnim silama. U Bibliji se za čuda koriste tri riječi: 1. znak ili znamenje (hebr. '*ôth*, grč. *semeion*), koje ukazuje na Božje djelovanje i silu (Iv 2,11); 2. čudesa (hebr. *môpeth*, grč. *teras*), događaji koji pobuđuju zanos, čuđenje (Mk 5,42), zadivljenost preko svake mjere (Mk 7,37); zbunjenost (Dj 2,12); 3. čudo ili očitovanje snage ili moćno djelo (hebr. *geberah*, grč. *dunamis*), djelo koje pokazuje veliku moć, posebice Božju moć" (Biblijski Institut Zagreb, 2007).

U Bibliji su nabrojana brojna Božja čuda kao što su Isusovo i Lazarovo uskrsnuće, stvaranje svijeta, razdvajanje Crvenoga mora, hod po vodi i mnoga druga (Novizivot.net, 2023). Unutar teksta Večernjega lista može se pročitati kako se dogodilo 'političko čudo u Prološcu' (Večernji.hr, 2009). Frazem 'političko čudo' zapravo se odnosi na Joška Kraljevića Risu, koji je svojom duhovitom 'nemoralnom' kampanjom i sloganima 'Meni sve, vama ništa' i 'Vama će biti isto, a meni bolje' privukao glasače, te prošao u drugi krug izbora za načelnika Prološca (Večernji.hr, 2009). Budući da je ostvario neočekivani uspjeh, autor je iskoristio biblijski izraz 'čudo', van biblijskoga konteksta.

Kako je potrebno 'političko čudo' objašnjava Radmila Kovačević u svojem tekstu na portalu Večernji list. Riječ je o kolapsu koji je nastao na granici između Hrvatske i Slovenije tijekom uskrsnog vikenda. Autorica naglašava kako je potrebno rješenje prije nego nastanu još veće gužve tijekom turističke sezone. Frazem 'političko čudo' koristi na pomalo ironičan način jer zapravo ne vjeruje u mogući pozitivan ishod situacije. Nadalje, Kovačević objašnjava kako ipak 'politika može napraviti čuda', ne misleći doslovce na 'čuda' u izvornom biblijskom kontekstu, već uspješan posao (Večernji.hr, 2017).

3.4.Med i mlijeko

Biblijski frazem 'med i mlijeko[8]' se spominje na sveukupno dvadeset mjesta u Bibliji, te je povezan sa pojmom Obećane zemlje (Biblija.ks.hr, 2024).

[8] 'Zato sam sišao da ga izbavim iz šaka egipatskih i odvedem ga iz te zemlje u dobru i prostranu zemlju – u zemlju kojom teče med i mlijeko: u postojbinu Kanaanaca, Hetita, Amorejaca, Perižana, Hivijaca i Jebusejaca' (Knjiga Izlaska, 3, 8).

> “Znamo da mlijeko često ima veze s plodnošću, pa bi mlijeko moglo ukazivati na obilje zemlje. Med je predstavljao užitak, radost, slatkoću i zadovoljstvo. Ova kombinacija mogla bi značiti da Izrael više neće doživjeti vrijeme gorčine i jalovosti kada uđu u Obećanu zemlju” (Biblestudytools.com, 2020).

Komentirajući predizborne programe političkih stranaka, Petra Buljan u svome tekstu na portalu Dnevnik.hr ističe kako ‘političari uvijek obećavaju da će život nakon izbora biti med i mlijeko’ aludirajući na biblijsku Obećanu zemlju u kojoj teče med i mlijeko (Dnevnik.hr, 2020). Autorica želi reći kako postoji uvriježeni obrazac ponašanja stranaka kako bi privukle glasače, koji često sadrži neistine poput idealiziranog svijeta i života nakon izbora. Navedeno još jednom objašnjava rečenicom ‘Sudeći prema predizbornim obećanjima, Hrvati će unatoč svemu puno bolje živjeti kada se nakon izbora oformi nova Vlada, bez obzira na to tko u njoj bio (Dnevnik.hr, 2020). Sarkastično želi ukazati na sustavni šablon koji političari nude građanima, te koji bez obzira na dosadašnje negativno iskustvo (neostvarenje većine obećanja) uspješno funkcionira (osvajanje većine glasova).

Tekst Branimira Bradarića na portalu Večernji list započinje naslovom ‘Strpite se dragi birači. Med i mlijeko počinju teći nakon 11. rujna' (Večernji.hr, 2016). S dozom humora, ali i ironije autor zapravo ukazuje na politička lažna obećanja koja bi se trebala ostvariti nakon izbora Vlade, točnije nakon 11. rujna. On ukazuje na apsurdnost takvih uvjerenja, te nemogućnost njihovih ostvarenja. ‘Građani Hrvatske trebaju izdržati još nešto malo više od mjesec dana kada će u Hrvatskoj rijekama početi teći med i mlijeko’ (Večernji.hr, 2016). Izuzev biblijskoga frazema ‘med i mlijeko’ koji služi dočaravanju nemogućega, autor dodaje ‘rijeke’ kako bi dodatno prenaglasio nerealno. Navedeni frazem ponavlja se još jednom u tekstu gdje Bradarić dodatno objašnjava problematiku političkih obećanja: ‘Međutim, problem svih koji obećavaju med i mlijeko jest što su odavno pročitani i što građani zapravo političarima ne vjeruju ili pak vjeruju, ali u malim postotcima’ (Večernji.hr, 2016).

4. CITIRANJE BIBLIJE I POGREŠNA TUMAČENJA

"Citat je eksplicitni intekst u kojemu se tuđi i vlastiti tekst podudaraju u sklopu vlastitoga" (Oraić Tolić, 1990: 14). Četiri su osnovne podjele citata: prema citatnim signalima (obilježeni i skriveni), prema opsegu podudaranja (potpuni, nepotpuni i prazni), prema vrsti prototeksta (intrasemiotički, intersemiotički i transsemiotički) i prema semantičkoj funkciji (referencijalni i autoreferencijalni) (Oraić Tolić, 2019: 66-82).

4.1. Blago siromašnima duhom

Hrvatski političari izuzev korištenja biblizama, nerijetko i citiraju samu Bibliju. Bivši gradonačelnik grada Zagreba, Milan Bandić, prema navodima portala Index.hr, citirao je Bibliju komentirajući izmjene GUP-a (Generalni urbanistički plan grada Zagreba). Rekavši da će 'GUP biti uskoro', iznio je i biblijski citat: 'Blago siromašnima duhom, njihovo je kraljevstvo nebesko' (Index.hr, 2019) Izvorni citat glasi: 'Blago siromasima duhom: njihovo je kraljevstvo nebesko!' (Mt, 5, 3). Za analizu upotrebe spomenutoga citata važno je razumjeti značenje istoga.

> "Prije svega, moramo razlikovati "siromašne imanjem" i "siromašne duhom". Međutim, kada je Isus rekao: 'Blago siromasima duhom' nije imao na umu 'siromašne imanjem'. Drugo, moramo razlikovati "duhovno siromašne" i "siromašne duhom". Svaki pojedinac bez milosti je 'duhovno siromašan', ali nije 'siromašan duhom' i nije blagoslovljen. Laodicejci su bili duhovno siromašni, ali nisu bili siromašni duhom. Treće, moramo razlikovati "malodušne" i "siromašne duhom". Mnogi ljudi imaju loš duh. Zli su i imaju ružne stavove, ali sigurno nisu siromašni duhom i nisu blagoslovljeni od Oca" (Wilson, 1979:5-6).

Dakle, 'siromasi duhom' su osobe koje su se odrekle svega materijalnoga i nematerijalnoga, te su u potpunosti ovisne o Bogu, odnos prema Bogu jedino je što imaju, zbog čega su blagoslovljeni, te ih očekuje Kraljevstvo nebesko u vječnome životu.

> "Riječ *siromašan* ovdje znači da nemate ništa. Kada je Isus rekao: 'Blago siromasima u duhu: jer njihovo je kraljevstvo nebesko', on zapravo reče; blagoslovljen je čovjek koji je apsolutno

> siromašan, koji shvaća svoju krajnju bespomoćnost, da ne može učiniti ništa za sebe, i polaže cijelo svoje povjerenje u Boga i drži ga tamo" (Wilson, 1979:6).

Kako bi se pojasnila svrha Bandićevog citiranja Biblije, ključno je razumjeti kontekst njegova komentara. Naime, riječ je o izmjenama GUP-a koje se odnose na izgradnju tzv. Zagrebačkog Manhattana koje "nisu dobile suglasnost Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja jer drže da dokumentaciju i elaborat treba dopuniti i dodatno doraditi" (Direktno.hr, 2019).

Izbjegavajući konkretan odgovor, Bandić je novinarima na pitanje kada će biti GUP odgovorio: 'Vi mene zadirkujete, razgovarate s institucijom, čovjekom koji je na čelu Zagreba čak 20 godina i opraštam i vama i onima koji su vas poslali', te 'Samo čekajte i aplaudirajte, a ja vam kažem da će GUP biti uskoro'. Služi se metaforom, te sebe poistovjećuje s 'institucijom', odnosno ukazuje na svoju moć, samostalnost, veličinu, sposobnost i slično. Novinare smatra neprijateljima, odnosno onima koji ga 'zadirkuju' i koje je netko s tom namjerom 'poslao' k njemu. Također, želi reći kako je milostiv s obzirom da im unatoč njihovim zlim namjerama, velik i važan čovjek kao što je on ipak oprašta.

Citatom 'Blago siromašnima duhom, njihovo je Kraljevstvo nebesko' bivši gradonačelnik Bandić zapravo ne govori o siromašnima duhom i njihovoj sudbini ili načinu života, već ponovno ističe sebe i to kao žrtvu, u ovome slučaju žrtvu novinara. Štoviše, sam citat shvaća prema uvriježenom kolokvijalnom značenju koje je znatno drugačije od pravoga, te bi se moglo objasniti kao: Blago onima bez pameti/Blago budalama jer nemaju briga. Ovakvo pogrešno tumačenje je općepoznato u društvu, te kao takvo i prihvaćeno.

4.2. Tko je bez grijeha, neka prvi baci kamen

Bandić ponovno citira Bibliju prema tekstu tportala koji prenosi njegovu izjavu: 'Napio sam se prije devet godina i to će ostati zauvijek zapisano. Bog mi je tada uzeo pamet, ali neka baci kamen tko u životu nije pogriješio' (Tportal.hr, 2010). 'Bacanje kamena' koje Bandić spominje odnosi se na biblijski citat koji se često koristi i svakodnevnom govoru.

> "Poznata epizoda povezana s kamenovanjem iz Novoga je zavjeta, u kojemu evanđelist Ivan izvještava kako su Isusu doveli neku preljubnicu koja je prema zakonu trebala biti osuđena na smrt kamenovanjem, no Isus kaže: „Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen." Navod je dio teksta u kojemu se opisuje Isusova rasprava s farizejima. Isus skupini koja želi osuditi preljubnicu odgovara pozivom na kamenovanje, ali u jednini, svatko za sebe neka baci

> kamen. U tome trenutku svatko prestaje biti dio mase i postaje osoba za sebe. Stoga je Isusov poziv na bacanje kamena oslobađanje pojedinca iz vlasti mase i poziv na samorefleksiju" (Opašić, 2016:26).

Originalni citat glasi 'Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen' (Iv 8, 7) kojim Isus poručuje da prije nego sudimo drugima, pogledamo sebe i svoja djela jer nitko nije bez grijeha. On ovim riječima poziva na razumijevanje i oprost. Bivši gradonačelnik se navedenim citatom brani, te ukazuje kako on nije jedini koji se napio, odnosno kako nije jedini s grijehom, te ga ne treba osuđivati, to jest 'bacati kamenje' na njega. U istoj rečenici govori i kako mu je 'Bog uzeo pamet', što je preneseno značenje za situacije u kojima netko učini nešto glupo ili nepromišljeno. Bandić i ovime opravdava svoje postupke, te želi reći kako je i on 'samo čovjek' kao i svi drugi, običan i grešan, te mu se ne treba zamjeriti.

4.3. Ovo vam rekoh, da se ne spotaknete

Sljedeći primjer političkog korištenja biblijskih citata nalazi se u tekstu Večernjeg lista gdje je saborski zastupnik Ivan Pernar prilikom izjašnjavanja o amandmanima u Hrvatskom saboru pročitao citat iz Biblije sa svoga mobitela. Naime, 'Resorno Ministarstvo demografije u Saboru odbilo je amandman Živog zida da se iznos namijenjen zajamčenoj minimalnoj naknadi poveća za 315 milijuna kuna, sa 584 na 899 milijuna kuna, a da se taj iznos 'skine' Ministarstvu obrane, odnosno opremanju višenamjenskim borbenim avionom' (Večernji.hr, 2017). Pernar je ukazao kako je ključni problem siromaštvo u Hrvatskoj, a ne nabava borbenih aviona, nakon čega je uslijedio citat iz Evanđelja po Ivanu:

> "Ovo vam rekoh, da se ne spotaknete. Izgonit će vas iz sinagoga. A dolazi vrijeme, kad će svaki, koji vas ubije, misliti, da Bogu čini službu. I ovo će vam činiti, jer ne poznaju ni Oca ni mene. Nego vam ovo rekoh, da, kad dođe vrijeme, sjetite se ovoga, da vam ja rekoh. A isprva ne rekoh vam ovo, jer sam bio s vama. A sad idem k onome, koji me posla, i nitko me od vas ne pita: 'Kamo ideš?' Nego, jer vam rekoh ovo, žalosti napuni se srce vaše. Ali ja vam istinu govorim: "Bolje je za vas, da ja idem; jer ako ne otidem, Utješitelj neće doći k vama; ako li otidem, poslat ću ga k vama I kad on dođe, dokazat će svijetu što je grijeh, i o pravdi, i o sudu. O grijehu, jer ne vjeruju u mene; O pravdi, jer idem k Ocu svojemu, i više me nećete vidjeti; O sudu, jer je knez ovoga svijeta osuđen. Još bih vam imao mnogo da kažem, ali sad ne možete podnijeti" (Iv, 16, 1-12).

Zastupnik Pernar naglasio je kako bez obzira na njegova racionalna obrazloženja stvarnih problema, amandman neće biti prihvaćen, te će im zato čitati citat iz Biblije.

> "Poglavlje 16. Evanđelja po Ivanu je mješavina oštrih upozorenja i osnažujućih obećanja. Isus priprema svoje učenike za stvarnost progonstva, ali uz sigurnost vodstva Duha Svetoga i Njegove konačne pobjede nad svijetom. Iščekivanje radosti koja će zamijeniti tugu i snaga molitve u Njegovo ime su utješna obećanja svim vjernicima. Isus upozorava svoje učenike na nadolazeće progonstvo s kojim će se suočiti, napominjući da će biti izbačeni iz sinagoga, te da će doći vrijeme kada će njihovi progonitelji misliti da služe Bogu ubijajući ih" (Bible Hub, 2024).

Može se zaključiti kako je cilj Ivana Pernara i navođenja baš ovoga citata bio upozorenje zastupnicima kako je odbijanje amandmana pogreška, te će ih stići posljedice. Međutim, ne može se izravno povezati ili pronaći sličnost s događajem iz Biblije i situacijom u Saboru. Isus je spomenutim citatom upozoravao svoje učenike na opasnost od progonstva zbog svoje vjere i pobožnosti, ali i da će im se na koncu žalost pretvoriti u radost. S druge strane, Pernar želi upozoriti vladajuću stranku da čine loše, time što ulažu u borbene avione umjesto rješavanja problema siromaštva, te će takvi postupci rezultirati njihovim tzv. 'progonstvom'. Nije sigurno je li zastupnik Pernar pogrešno protumačio Evanđelje po Ivanu ili je jednostavno zanemario biblijski kontekst i iskoristio citat za svoj interes. Također, može se primijetiti kako ni kolege saborski zastupnici koji su s podsmjehom slušali, nisu razumjeli svrhu citata jer je nakon čitanja Biblije uslijedilo samo pitanje predsjednika Hrvatskog sabora Gordana Jandrokovića: 'Što kaže Biblija, trebamo li glasovati ili ne?' (Večernji.hr, 2017).

4.4. Ako te zaboravim, Jeruzaleme, neka mi se osuši desna ruka

U sljedećem primjeru, portala Index.hr, tadašnji premijer Zoran Milanović na sjednici Vlade citirao je biblijski psalam kako bi ukazao da dvije stranke i podjela države na iste želi nauditi jednom dijelu Hrvatske, točnije Slavoniji ali da će on učiniti sve da je obrani od nastalih prijetnji. Premijer je rekao 'Ima jedan psalam u Bibliji o Židovima u Egiptu, odnosno u Babilonu koji kaže 'Ako te zaboravim, Jeruzaleme, neka mi se osuši desna ruka', te pojasnio 'Slično se može reći za Slavoniju, u malo drugačijem kontekstu - neka mi se osuši desna ruka, to je jezik kojim moram govoriti kojeg jedino razumiju, ako zaboravimo Slavoniju. Nećemo je zaboraviti' (Index.hr, 2012). Stih iz 137. Psalma pod nazivom Prognanikova pjesma

zapravo glasi: “Nek’ se osuši desnica moja, Jeruzaleme, ako tebe zaboravim!” (Psalam 137, 5)

> “Psalam 137. je u kontekstu židovskog progonstva u Babilonu (Psalam 137:1) gdje su bili odvedeni kao robovi nakon što su Babilonci spalili grad Jeruzalem. Židovima u progonstvu tada je rečeno da “pjevaju jednu od pjesama Siona!” (Psalam 137:1), dodajući dodatno poniženje i frustraciju poraženom narodu” (GotQuestions.org, 2024).

Dakle, kada u Bibliji pitaju prognane Židove za pjesmu, oni odgovaraju ‘Kako da pjesmu Jahvinu pjevamo u zemlji tuđinskoj! Nek’ se osuši desnica moja, Jeruzaleme, ako tebe zaboravim!’ (Psalam 137, 4-5) izražavajući osjećaj boli i tuge za vlastitom zemljom koju nikada neće zaboraviti. Stoga, Milanović citira stih 137. Psalma kako bi pokazao svoje suosjećanje sa Slavonijom, od koje neće odustati i koju neće zaboraviti, a ukoliko se to dogodi bolje da mu se ‘osuši desnica’. On preuveličava i prenaglašava svoj odnos s dijelom države iskazujući kako bi učinio sve, odnosno žrtvovao se za njezino dobro. Citiranje Biblije Milanoviću služi za isticanje svojih namjera.

4.5.Po Duhu Svetom

Bivši predsjednik Vlade Zoran Milanović iskoristio je još jedan biblijski citat kako prenosi tekst Večernjeg lista gdje se raspravlja o gospodarskom padu, odnosno recesiji, prilikom čega izjavljuje ‘Nećemo izaći iz tog stanja po Duhu Svetom nego radom i inteligencijom’ (Večernji.hr, 2012). Kako bi se rastumačilo što je Zoran Milanović htio reći, prije svega, valja objasniti tko je označava Duh Sveti. “Duh Sveti je Duh života, životvoran. On je Duh istine, reda i ljubavi” (Kirigin, 1962:210).

> “Neke religije i filozofije definiraju Duh (ili duhove) kao nezavisnu silu koja je posvuda i u svemu prisutna; bez oblika, bez lica — sila koja povezuje sve stvorenje. Za razliku od Oca i Sina, Duh se Sveti u svetim tekstovima ne povezuje s nekim licem ili nekom fizičkom metaforom. Biblijski pisci upotrebljavali su za Duha Svetoga hebrejski izraz *ruach* (disanje, dah, dah života, vjetar, um, duša, srce, vihor) ili grčku riječ *pneúma* (zrak, vjetar, dah, povjetarac, duh)” (Biblijski Institut Zagreb, 2024).

Postoji nekoliko različitih biblijskih sintagmi na koje se Milanović mogao pozvati koristeći se sintagmom ‘po Duhu Svetom’. Prva je ‘živjeti po Duhu Svetom’.

> “U ulomku iz Poslanice Galaćanima koji smo upravo čuli sveti Pavao poziva kršćane da žive po Duhu Svetom (usp. 5, 16.25). Ima taj jedan način života: živjeti po Duhu Svetom. Vjerovati u Isusa, doista, znači ići za njim, slijediti ga na njegovu putu, kao što su činili prvi učenici. To istodobno znači izbjegavati suprotan put, put egoizma, traženja vlastitog interesa, koji Apostol naziva „požudom tijela (r. 16)” (Zagrebačka nadbiskupija, 2021).

Drugim riječima, ‘živjeti po Duhu Svetom’ značilo bi živjeti u vjeri, ne težiti za materijalnim stvarima, niti osobnoj koristi već činiti dobro pobjeđujući iskušenja. Osim navedene reference, moguće je kako je Milanović aludirao na djevičansko začeće Isusovo, odnosno na sintagmu ‘začet po Duhu svetom’.

> “Isusovo začeće dogodilo se na jedinstven, čudesan način. Kao što je Bog na početku samom svojom riječju stvorio nebo i zemlju, Duh Sveti oživotvorio je krilo blažene Djevice Marije, i ona je bez čovjekova sudjelovanja začela Isusa Krista, koji bijaše Sin Božji odvijeka” (Vjeronauk.net, 2024).

S obzirom da je izjava Zorana Milanovića podrugljivoga tona, može se protumačiti kako želi reći da se recesija neće ‘čudom’ ili njegovim riječima ‘po Duhu Svetom’ riješiti, odnosno nestati. Kako navodi da su potrebni rad i inteligencija kako bi se izašlo iz krize jer se situacija neće riješiti sama od sebe. Stoga koristi ‘Po Duhu Svetom’ za opisivanje dostizanja nečega nevjerojatnog i nemogućeg.

4.6. Za sve pod kapom nebeskom postoji vrijeme

Zoran Milanović je i na predizbornom skupu u Boćarskom domu u Zagrebu, kao kandidat na predsjedničkim izborima, još jednom citirao Bibliju. U tekstu portala Dnevnik.hr stoji kako je Milanović kazao sljedeće:

> “Za sve pod kapom nebeskom postoji vrijeme. Za svaki posao pravi trenutak i prava zgoda. Vrijeme rađanja i vrijeme umiranja, vrijeme sadnje i vrijeme berbe, vrijeme sijanja i vrijeme žetve. Vrijeme za ljubav, vrijeme za mržnju. Vrijeme za rat i vrijeme za mir. Ratovi su gotovi. Dosta trgovanja mržnjom. Idemo u borbu za civiliziran mir” (Dnevnik.hr, 2019).

Nepotpuni je to biblijski citat, koji u cijelosti glasi:

> “Sve ima svoje vrijeme. Svaka stvar ima svoje vrijeme pod nebom. Ima vrijeme kad se rađa, i vrijeme kad se umire; vrijeme kad se sadi, i vrijeme kad se čupa posađeno; Vrijeme kad se ubija, i vrijeme kad se iscjeljuje; vrijeme kad se ruši, i vrijeme kad se gradi; Vrijeme plaču i vrijeme smijehu; vrijeme tugovanju i vrijeme igranju; Vrijeme kad se baca kamenje, i vrijeme kad se skuplja kamenje; vrijeme kad se grli, i vrijeme kad se rastaje; Vrijeme kad se traži, i vrijeme kad se gubi; vrijeme kad se čuva, i vrijeme kad se zabacuje; Vrijeme kad se dere, i vrijeme kad se sašiva; vrijeme kad se šuti, i vrijeme kad se govori; Vrijeme kad se ljubi, i vrijeme kad se mrzi; vrijeme ratu, i vrijeme miru” (Propovjednik, 3, 1-8).

Jednostavno rečeno, za sve na svijetu postoji vrijeme i mjesto. Milanović želi iskazati kako trenutno nije vrijeme za mržnju i rat, već ljubav i mir. S obzirom kako je riječ o predizbornom skupu, te je upravo on kandidat za predsjednika, i ljubav i mir bi donio on kada bi pobijedio. Smisao citiranja Biblije je zapravo političko predizborno obećanje ‘zapakirano’ u mudrost kojom želi pridobiti publika. Također, dok govori kako je ‘dosta trgovanja mržnjom’, u stvari želi reći kako su trgovali mržnjom i/ili njom trguju oni koji su trenutno na vlasti, a kako bi on kao predsjednik donio ‘drugo vrijeme’, ono ‘ljubavi i mira’.

4.7. Oko za oko, zub za zub

Prilikom objavljivanja knjige u kojoj govori o ‘raskalašenom životu’ svojih kolega, političarka Mirela Holy, kako prenosi portal N1 izjavila je:

> “Sve ono što piše u knjizi ja sam govorila dok sam bila u politici i javno, ja ne bih rekla da se radi o osveti, radi se više o mom pokušaju da edukativno djeluje prema društvu, ali bih željela napomenuti i da se ja nikad nisam kitila s kršćanskim ili katoličkim moralom, i govorila da sam zagovornica okretanja drugog obraza. Ja sam više za ono starozavjetno – tko tebe kamenom, ti njega granitnim blokom, odnosno – oko za oko, zub za zub” (N1info.hr, 2017).

Holy u svojoj izjavi navodi dva biblijska citata i jednu izreku koja zapravo nije iz Biblije, pritom iskrivljujući značenja i miješajući nespojivo. Prvo navodi kako nije zagovornica ‘okretanja drugog obraza’ gdje jasno aludira na biblijski citat iz Evanđelja po Mateju koji glasi: ‘Čuli ste, da je bilo rečeno: Oko za oko, zub za zub! A ja vam kažem: Ne opirite se zlu, nego ako te tko udari po desnom obrazu, obrni mu i drugi!’ (Matej, 5, 38-39) Riječ je o Isusovom ispravljanju pogrešnoga shvaćanja citata iz Staroga Zavjeta, prema kojemu su ljudi smatrali da je osveta ispravna. No, u Novom zavjetu Isus objašnjava kako se treba opirati

(osvećivati) zlu, već ukoliko tko udari po desnom obrazu, treba mu okrenuti i drugi obraz. Dakle, Mirela Holy želi reći kako je ona protiv ovoga načela, odnosno za osvetu.

Nadalje, Holy objašnjava kako je ona 'više za ono starozavjetno – tko tebe kamenom, ti njega granitnim blokom, odnosno – oko za oko, zub za zub' (N1info.hr, 2017) Prije svega, 'tko tebe kamenom, ti njega granitnim blokom' u originalu glasi 'tko tebe kamenom, ti njega kruhom', no, jasno je kako Holy svjesno mijenja značenje izreke, kako bi odgovaralo njezinoj tezi o osvećivanju ali nije jasno zna li kako to nije niti citat iz Staroga zavjeta, niti citat iz Biblije uopće. Naime, navedena izreka u svom izvornom obliku pripisuje se Isusu i njegovom propovijedanju nenasilja, to jest ne uzvraćanju nasilju nasiljem. U svojoj verziji, Holy mijenja kruh za granitni blok, čime želi poručiti ne samo kako je za osvetu, već kako treba uzvratiti gorim i većim nasiljem.

Zadnji dio izjave 'oko za oko, zub za zub' citat je iz Biblije koji se može pronaći na tri mjesta u Starome zavjetu; u Levitskom zakoniku[9], Ponovljenom zakonu[10] i Izlasku[11] (Biblija govori, 2024).

Međutim, u Novome zavjetu, Isus osporava bilo kakvo nasilje, te navodi gore spomenuto 'Čuli ste, da je bilo rečeno: Oko za oko, zub za zub! A ja vam kažem: Ne opirite se zlu, nego ako te tko udari po desnom obrazu, obrni mu i drugi!' (Matej, 5, 38-39) Time zagovara mir, milost i toleranciju. No, Mirela Holy se izjašnjava kao zagovornica osvete i Staroga zavjeta pa stoga i govori kako treba vratiti zlo za zlo, odnosno 'oko za oko, zub za zub'. Ipak nije u potpunosti jasno zašto Holy na početku govori da se ne radi o osveti, a nakon toga koristi citate koji podupiru osvetoljubivost.

4.8. Što hoćete da čine vama ljudi, činite i vi njima

[9] 'Nanese li netko bližnjemu svojemu štetu tjelesnu, neka mu se učini isto tako, kao što je on učinio:Rana za ranu, oko za oko, zub za zub. Ista šteta tjelesna, što ju je on nanio drugome, neka se i njemu nanese' (Levitski zakonik, 24, 19-20).

[10] 'Nemaj nikakva smilovanja: život za život, oko za oko, zub za zub, ruka za ruku i noga za nogu!' (Ponovljeni zakon, 19, 21)

[11] 'Ako li nastane daljna šteta onda imaš dati život za život, Oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nogu za nogu, Opeklina za opeklinu, ranu za ranu, modricu za modricu. Udari li netko roba svojega ili ropkinju svoju u oko, te ga iskopa, ima ih pustiti na slobodu za oko njihovo. Ako izbije zub robu svojemu ili ropkinji svojoj, ima ih pustiti na slobodu za zub njihov' (Izlazak, 21, 23-27).

Portal Net.hr prenosi Facebook status političarke Dalije Orešković u kojemu obraćajući se bivšem gradonačelniku grada Zagreba, Milanu Bandiću, citira Bibliju. Orešković na početku poručuje u ime svoje stranke 'Milana Bandića lijepo molimo da ne spominje Božje ime s koristoljubivom nakanom' (Net.hr, 2019), gdje jasno aludira na jednu od deset Božjih zapovijedi koja glasi: 'Ne uzimaj uzalud imena Gospoda, Boga svojega, jer Gospod neće pustiti bez kazne onoga, koji uzima ime njegovo uzalud' (Izlazak, 20, 7). Osvrćući se na Bandićeve izjave u kojima svoje postupke opravdava riječima: 'Valjda Bog tako hoće, valjda Bog hoće one koji rade, koji se trude, koji se zalažu, koji donose odluke, pogriješe...' (Net.hr, 2019) opominje kako je pogrešno za svoje pogreške i svoja zlodjela okrivljavati Boga, to jest 'kako bi opravdao bezočno otimanje zastupnika drugih stranaka i za to vezano potiranje izborne volje birača' (Net.hr, 2024) Orešković nastavlja svoju objavu riječima: 'Poručujemo kako je gradonačelnikov Bog bjelodano stubokom drugačiji od Boga ljubavi i dobra („Sve, dakle, što želite da ljudi čine vama, tako činite i vi njima", Matej 7:12) kojega štuju istinski vjernici' (Net.hr, 2019). Ironično govori kako je Bandićev Bog drugačiji od Boga ljubavi i dobra, ne misleći pritom da ima više bogova, nego ukoliko je stvarno Bog zaslužan za njegova djela, utoliko zasigurno ne može biti Bog ljubavi i mira.

U zagradi citira stih iz Evanđelja po Mateju, koji u izvornom obliku glasi: 'Sve dakle, što hoćete da čine vama ljudi, činite i vi njima, jer je to sadržaj zakona i proroka' (Matej, 7, 12). Značenje biblijskog citata je da ako želimo da nam drugi čine dobro i mi trebamo činiti dobro njima. Sličan citat se nalazi i u Evanđelju po Luki: 'Kako hoćete da čine vama ljudi, tako činite i vi njima!' (Luka, 6, 31). Navedenim citatom, Orešković želi ukazati kako bi Bandić trebao činiti dobro, a ne zlo, kao što čini prema njezinim riječima, ako očekuje da drugi njemu čine dobro. Zatim je navela i argument

> "Njega koji prigodom polnoćke i vjerskih blagdana redovito sjedi na rezerviranom stolcu u prvom redu katedrale upućujemo da bar malo zastane u lažnoj hiperaktivnosti i razmisli o poruci Pape Franje s opće audijencije u Vatikanu 2. siječnja ove godine: Koliko često vidimo sramotu tih ljudi koji idu u crkve i tamo su svaki dan, a potom žive u mržnji i ogovaranju drugih ljudi" (Net.hr, 2019).

Citatom Pape Franje o licemjerima izravno implicira na Milana Bandića i kontradiktornost njegovih riječi i djela.

5. ZAKLJUČAK

U ovome diplomskom radu pod nazivom *Biblizmi u hrvatskom političkom diskursu* napravljena je analiza četrdeset i devet tekstova petnaest hrvatskih portala (vecernji.hr (trinaest tekstova), tportal.hr (šest tekstova), index.hr (pet tekstova), dnevnik.hr (tri teksta), n1info.hr (tri teksta), net.hr (tri teksta), novilist.hr (tri teksta), express.24sata.hr (tri teksta), telegram.hr (dva teksta), 24.sata.hr (dva teksta), jutarnji.hr (dva teksta), te direktno.hr, nacional.hr, glasslavonije.hr i dnevno.hr po jedan tekst. Prikupljeni su tekstovi iz perioda od 2009. do 2023. godine upisivanjem biblijskih pojmova kao što su anđeo, vrag, raj, pakao, Juda, zlatno tele, spasitelj i slično. Izdvojeni su primjeri koji odgovaraju temi, odnosno biblizmi koji se koriste u političkom diskursu ili za opisivanje političara i političkih ponašanja, te biblijski citati koje su političari koristili u svome obraćanju. Upotreba biblizama u politici, iako česta pojava, nije dovoljno obrađena tema, te se rijetko može pronaći slična analiza ili tekst. Stoga je i odabrana za temu ovoga diplomskoga rada kako bi se utvrdilo postojanje ovoga oblika političkog diskursa.

Metoda analize je bila kvalitativna metoda analize sadržaja i diskursa kojom se proučava struktura i ponavljanje određenog koncepta, te način na koji se jezik koristi u određenom kontekstu. Cilj diplomskoga rada je analizirati upotrebu biblizama kao stilskih figura u političkome diskursu.

Analiza tekstova podijeljena je na tri osnovna dijela. Prvi dio je analiza biblizama kao stilskih figura. Autori hrvatskih portala pri opisu političara ili političkih ponašanja učestalo koriste biblizme kao izražajna sredstva, artikulirajući jezični stil slikovitim opisima. Upotreba figura misli (hiperbola, antiteza i ironija) i figura riječi, odnosno tropa (metafora) izražena je u analiziranim primjerima. Služba biblizama je naglasiti, pa i prenaglasiti određene pozitivne ili češće negativne karakteristike političara i njihovih djela. Uspoređivanje s biblijskim ličnostima ilustrira općepoznatim pojmom (npr. anđeo ili vrag) skup obilježja koji se može povezati s određenom osobom ili situacijom. Figure se često prepliću, te se mogu pronaći ironične metafore ili pak metafore koje su ujedno i antiteze, odnosno hiperbole. Drugi dio analize odnosi se na biblijske frazeme u svakodnevnoj uporabi koji su gotovo neprimjetni u jeziku, te se često ne prepoznaju kao biblijski. Biblizme ove vrste koriste kako autori, tako i

političari. U političkom diskursu im je svrha također stilske prirode, te se mogu naći usporedbe, metafore i hiperbole.

Treći dio analize istražuje biblijske citate političara koje iznose u svojim govorima i obraćanjima. Političari citiraju Bibliju kada je riječ o općepoznatim citatima, koji su uvriježeni u narodu, kako bi sebe prikazali jednim od običnih ljudi. U drugom slučaju riječ je o pripremljenim, namjernim citiranjima gdje je biblijski citat svjesno uklopljen u govor s ciljem argumentiranja određene izjave pri čemu se Biblija smatra vjerodostojnom literaturom. Izuzev toga, iz primjera se može iščitati kako nerijetko dolazi do pogrešnih tumačenja ili citiranja koje je nepotpuno ili pak izmijenjeno, stoga i parafrazirano.

Ovaj diplomski rad želi otvoriti mogućnosti daljnjem istraživanju relativno neistražene teme biblizama u hrvatskom političkom diskursu. Osim toga, rad dokazuje postojanje repetitivnog obrasca biblijskih motiva, riječi i rečenica u političkom diskursu, kako autora hrvatskih portala, tako i hrvatskih političara. Ukorijenjenost Biblije kako u društvu tako i u politici potvrđuje učestalo referiranje na biblijske frazeme, odnosno biblizme unutar političkoga diskursa.

6. POPIS LITERATURE

ANTITEZA. Krležijana - 1993. (mrežno izdanje). Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2023. https://emk.lzmk.hr/clanak/antiteza Pristupljeno 19. prosinca 2023.

Bagić, Krešimir (2012) Rječnik stilskih figura. Zagreb: Školska knjiga.

Biblehub.com (n.g.) *John 16 Chapter Summary*. John 16 Chapter Summary (biblehub.com) Pristupljeno 30. siječnja 2024.

Biblestudytools.com, Bolinger, Hope (2020) *Was the Promised Land Really Flowing with Milk and Honey?*. Land Flowing with Milk and Honey - Bible Verse Explained (biblestudytools.com) Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Biblija govori (n.g.) *Zakon odmazde.* Zakon odmazde | Biblija govori (biblija-govori.hr) Pristupljeno: 1. veljače 2024.

Biblija.ks.hr (n.g.) *Med i mlijeko.* biblija.ks.hr/biblija/med i mlijeko Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Biblija.ks.hr (n.g.) *Psalmi – 137. poglavlje*. Psalmi - 137. poglavlje (ks.hr) Pristupljeno 30. siječnja 2024.

Biblijski Institut Zagreb (2007) *Čudo.* BIBLIJSKI INSTITUT Zagreb (bizg.hr) Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Biblijski Institut Zagreb (n.g.) *Osoba duha svetoga.* BIBLIJSKI INSTITUT Zagreb (bizg.hr) Pristupljeno 1. veljače 2024.

Botica, Stipe (1995) Biblija i hrvatska kulturna tradicija. Zagreb: Vlastita Nakl..

Britannica.com (2024) *Angel and demon* Angel and demon | Definition, Nature, Types, & Facts | Britannica Pristupljeno 29. veljače 2024.

Britannica.com (n.g.) *Karl Kraus* Karl Kraus | Satirist, Journalist, Poet | Britannica Pristupljeno 28. veljače 2024.

Christianity.com, Dy, Glory (2024) *Cain and Abel: Bible Story, Meaning and Significance.* Cain and Abel: Bible Story, Meaning and Significance (christianity.com) Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Collinsdictionary.com (2023). *Antithesis.* ANTITHESIS definition and meaning | Collins English Dictionary (collinsdictionary.com) Pristupljeno 19. prosinca 2023.

Collinsdictionary.com (n.g.) *Satan.* SATAN definition and meaning | Collins English Dictionary (collinsdictionary.com) Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Cvitković, Ivan (2021) Drveće i životinje u religijama. Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline, 30(1), 131-155.

DerStandard.de (2020) Karl Kraus: Der Widersprecher. Karl Kraus: Der Widersprecher - Literatur - derStandard.de › Kultur Pristupljeno 28. veljače 2024.

Dictionary.cambridge.org (n.g.) *Saint.* SAINT | English meaning - Cambridge Dictionary Pristupljeno 9. ožujka 2024.

Direktno.hr (2019) *Bandić o GUP-u: Blago siromašnima duhom, njihovo je kraljevstvo nebesko* Bandić o GUP-u: Blago siromašnima duhom, njihovo je kraljevstvo nebesko (direktno.hr) Pristupljeno 29. siječnja 2024.

Duda, Bonaventura i Kaštelan, Jure (ur.) (1991) Biblija: Stari i Novi zavjet. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Garvanović-Porobija, Đurđica (2014) Veliki meštar sviju biblizama: Miroslav Krleža i Biblija. Zagreb – Sarajevo: Synopsis.

GotQuestions.org (n.g.) *What does Psalm 137:9 mean when it says, "Happy is the one who seizes your infants and dashes them against the rocks"?.* What does Psalm 137:9 mean when it says, "Happy is the one who seizes your infants and dashes them against the rocks"? | GotQuestions.org Pristupljeno 30. siječnja 2024.

Grbavac, Ivana i Zovko-Bošnjak, Ivana (2015) Uporaba konceptualnih metafora u političkome diskursu poslijedejtonskoga razdoblja u BiH. HUM: Journal of the Faculty of Arts at the University of Mostar, 10(14).

Hjp.znanje.hr (2023) Hrvatski jezični portal, *Biblizam.* Hrvatski jezični portal (znanje.hr) Pristupljeno 28. studenog 2023.

Hjp.znanje.hr (2024) Hrvatski jezični portal, *Marifetluk.* Hrvatski jezični portal (znanje.hr) Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Hjp.znanje.hr (n.g.) Mesija. Hrvatski jezični portal (znanje.hr) Pristupljeno 11. ožujka 2024.

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2021) *Biblija*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=7453 Pristupljeno 1. prosinca 2023.

Jembrih, Alojz (2016) Zapis uz glagoljski Novi testament iz 1562./63. Kroatologija: časopis za hrvatsku kulturu, društvo i povijest, 7(2), 171-177.

Kirigin, Martin (1962) DUH SVETI - KONCIL - MI. Služba Božja, 2 (5), 209-211. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/275887

Kišiček, Gabrijela (2018) Retorika i politika. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
Kišiček, Gabrijela i Stanković, Davor (2014) Retorika i društvo. Jastrebarsko: Naklada Slap
Kovačević, Barbara (2018) Toma i Juda–apostoli u frazeologiji. Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika, 5(4), 28-30.
Lakoff, George i Johnson, Mark (2015) Metafore koje život znače. Zagreb: Disput.
Matković Mikulčić, Katja (2021) Književnost u doba pandemija/epidemija. Novi uvez: Glasilo Zagrebačkoga knjižničarskog društva, 19(35), 11-17.
MorningCoach.com (2024) *What Are Some Inner Demons And How Do I Stop Them.* What Are Some Inner Demons And How Do I Stop Them (morningcoach.com) Pristupljeno 1. ožujka 2024.
Net.hr, Danas.hr (2022) *'RAČUNAO SAM NA NERV SOLIDARNOSTI' / Nobilo otkrio kako su uspjeli 'dobiti' Gotovinu da potpise pismo u kojem generali traže pomilovanje Perkovića i Mustača.* Nobilo komentirao pismo generala koji od Milanovića traže pomilovanje Perkovića i Mustača - Net.hr Pristupljeno 3. ožujka 2024.
Novizivot.net (2023) *Koje je najveće čudo u Bibliji?.* Koje je najveće čudo u Bibliji? (novizivot.net) Pristupljeno 3. ožujka 2024.
Novizivot.net (2023) *Što je Sudnji dan i što će se tada dogoditi?.* Sudnji dan: Što je to i što će se tada dogoditi? (novizivot.net) Pristupljeno 9. ožujka 2024.
Opašić, Maja (2014) Biblijski onimi u hrvatskome jeziku. Folia onomastica Croatica, (23), 185-208. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/140872
Opašić, Maja (2014) Zoonimske sastavnice u biblizmima hrvatskoga i pojedinih jezika. Životinje u frazeološkom ruhu (ur. Ivana Vidović Bolt), 1-14.
Opašić, Maja (2016) Korizma u frazeologiji. Hrvatski jezik: znanstveno-popularni časopis za kulturu hrvatskoga jezika, 3(1), 24-27.
Oraić Tolić, Dubravka (2019) Citatnost u književnosti, umjetnosti i kulturi. Ljevak.
Oraić, Tolić, Dubravka (1990) Teorija citatnosti. Grafički zavod Hrvatske.
Pranjković, Ivo (2006) Hrvatski jezik i biblijski stil. U: Krešimir Bagić (ur.) Raslojavanje jezika i književnosti: Zbornik radova Zagrebačke slavističke škole (str. 23-32). Zagreb: Disput.
Solar, Milivoj (1984) Teorija književnosti. Zagreb: Školska knjiga.
Španjol-Marković, Mirela (1994) Od antičkog pathosa do moderne patetike. *Govor, 11* (1), 85-88. Preuzeto s https://hrcak.srce.hr/175980

Telegram.hr (2015) *Naletjeli smo na stare snimke iz 1990-ih i čini se da Tuđman uopće nije prozivao "crvene vragove"* Naletjeli smo na stare snimke iz 1990-ih i čini se da Tuđman uopće nije prozivao "crvene vragove" | Telegram.hr Pristupljeno 26. veljače 2024.

Vjeronauk.net (n.g.) *koji je začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice....* koji je začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice… | vjeronauk.net Pristupljeno: 1. veljače 2024.

Wilson, B. E. A. (1979) Blessed are poor in spirit. The Gospel Trumpeter, Vol.9/Prosinac 9, 1979 (Br. 23): 5-6

Zagrebačka Nadbiskupija (2021) *Poslanica Galaćanima – 14. Živjeti po Duhu*. Poslanica Galaćanima – 14. Živjeti po Duhu - Zagrebačka nadbiskupija (zg-nadbiskupija.hr) Pristupljeno 30. siječnja 2024.

7. IZVORI

Tportal.hr, Barišić, Ivana (2017) *Hotel u kojem se odmarao jugoslavenski politički vrh postao luksuzni raj.* Hotel u kojem se odmarao jugoslavenski politički vrh postao luksuzni raj - tportal Pristupljeno 18. prosinca 2023.

Telegram.hr, Simić, Sanja (2015) *Ugledni slovenski ekonomist tvrdi da Europe više nema i da Njemačka pretvara EU u raj za gastarbajtere.* Ugledni slovenski ekonomist tvrdi da Europe više nema i da Njemačka pretvara EU u raj za gastarbajtere | Telegram.hr Pristupljeno 18. prosinca 2023.

Tportal.hr, Jokić, Boris (2020) *Pakao u Poljskoj: Politika ne bira. Naročito muška, za koju je maternica isključivo inkubator.* Pakao u Poljskoj: Politika ne bira. Naročito muška, za koju je maternica isključivo inkubator - tportal Pristupljeno 18. prosinca 2023.

24sata.hr, Blotnej, Bogdan (2022) *Medvedev: 'Tek ćemo se igrati s Ukrajinom, pripremamo pakao'.* Medvedev: 'Tek ćemo se igrati s Ukrajinom, pripremamo pakao' | 24sata Pristupljeno 19. prosinca 2023.

Index.hr, Hina (2022) *Bačić nakon glasanja u saboru: Moskva će iskoristiti ovaj trenutak....* Bačić nakon glasanja u saboru: Moskva će iskoristiti ovaj trenutak... - Index.hr Pristupljeno 19. prosinca 2023.

Index.hr, Hina (2019) *Bandić komentirao pad GUP-a, citirao Bibliju.* Bandić komentirao pad GUP-a, citirao Bibliju - Index.hr Pristupljeno: 22. siječnja 2024.

Tportal.hr, Brkulj, Vedran/An.S. (2010) *'Bog mi je prije devet godina uzeo pamet'*. 'Bog mi je prije devet godina uzeo pamet' - tportal Pristupljeno: 22. siječnja 2024.

Večernji.hr, Hina (2017) *VIDEO Pernar citirao Bibliju, Jandroković se našalio.* VIDEO Pernar citirao Bibliju, Jandroković se našalio - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno: 22. siječnja 2024.

Index.hr, Media Servis/ I. F. (2012) *Milanović na putu preobraćenja? Citirao Bibliju na sjednici Vlade!?*. Milanović na putu preobraćenja? Citirao Bibliju na sjednici Vlade!? - Index.hr Pristupljeno: 23. siječnja 2024.

Večernji.hr, Čuljat, Elena (2012) *Milanović o recesiji: Nećemo izaći iz tog stanja po Duhu Svetom.* Milanović o recesiji: Nećemo izaći iz tog stanja po Duhu Svetom - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno: 23. siječnja 2024.

Dnevnik.hr, A.T. (2019) *Milanović citirao Bibliju, Konfucija, Preradovića, Ujevića, samog sebe... "Ne možemo biti država koja živi od rente i iskaznice HDZ-a".* Milanović citirao Bibliju, Konfucija, Preradovića, Ujevića, samog sebe... "Ne možemo biti država koja živi od rente i iskaznice HDZ-a" (dnevnik.hr) Pristupljeno: 23. siječnja 2024.

N1info.hr, Kojić, Nikola (2017) *Holy o knjizi: 'Ja sam za onu – oko za oko, zub za zub'.*(Holy o knjizi: 'Ja sam za onu - oko za oko, zub za zub' - N1 (n1info.hr) Pristupljeno: 24. siječnja 2024.

Net.hr, Vijesti.hr (2019) *REAKCIJA NA PREBJEGE / Orešković citirala Bibliju Bandiću i poručila: 'Neka ne spominje Božje ime s koristoljubivom nakanom'.* Orešković citirala Bibliju Bandiću i poručila: 'Neka ne spominje Božje ime s koristoljubivom nakanom' - Net.hr Pristupljeno: 24. Siječnja 2024.

Dnevnik.hr, Hina (2022) *Hajdaša Dončića sve podsjeća na zelene i žute vragove: "Moja poruka Plenkoviću je – ako imaš neki problem, onda to riješi sam sa sobom".* Hajdaša Dončića sve podsjeća na zelene i žute vragove: "Moja poruka Plenkoviću je – ako imaš neki problem, onda to riješi sam sa sobom" (dnevnik.hr) Pristupljeno 25. veljače 2024.

Večernji.hr, Galić, Mirko (2018) *U svojoj inventuri SDP bi mogao postati žrtva 'demona osrednjosti'.* U svojoj inventuri SDP bi mogao postati žrtva 'demona osrednjosti' - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 28. veljače 2024.

24sata.hr, Klauški, Tomislav (2023) *Majda Burić je podsjetila kako Plenkovićev HDZ ipak nije samo korupcija, nego i crni šovinizam.* Majda Burić je podsjetila kako Plenkovićev HDZ ipak nije samo korupcija, nego i crni šovinizam | 24sata Pristupljeno 29. veljače 2024.

Jutarnji.hr, Lovrić, Jelena (2016) *Milanovića, vjesnika novog doba, uništili su osobni demoni.* Jutarnji list - Milanovića, vjesnika novog doba, uništili su osobni demoni Pristupljeno 29. veljače 2024.

Večernji.hr, Letica, Slaven (2014) *Političke laži i zablude o nedužnosti posrnulih stranačkih anđela.* Političke laži i zablude o nedužnosti posrnulih stranačkih anđela - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 1. ožujka 2024.

Novilist.hr, Klarić, Jasmin (2014) *Grabar Kitarović žrtveno janje u Karamarkovom jurišu na Banske dvore?.* Grabar Kitarović žrtveno janje u Karamarkovom jurišu na Banske dvore? - Novi list Pristupljeno 13. ožujka 2024.

Direktno.hr (2015) *Sandra Švaljek nije žrtveno janje, a Vesna Kusin ne ljubi sliku svoju.* https://direktno.hr/direkt/sandra-svaljek-nije-zrtveno-janje-a-vesna-kusin-ne-ljubi-sliku-svoju-11422/ Pristupljeno 13. ožujka 2024.

Novilist.hr Dragojević Mijatović, Aneli (2017) *UGLEDNI SLOVENSKI EKONOMIST 'Todorić je žrtveni jarac, isti političari koji su ga podržavali, sad se – zgražaju'.* UGLEDNI SLOVENSKI EKONOMIST 'Todorić je žrtveni jarac, isti političari koji su ga podržavali, sad se - zgražaju' - Novi list Pristupljeno 13. ožujka 2024.

Večernji.hr, Ivanković, Davor (2014) *Radikalizacija je moguća. Branitelji su politici prikladni 'žrtveni jarci'.* Radikalizacija je moguća. Branitelji su politici prikladni 'žrtveni jarci' - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 13. ožujka 2024.

Tportal.hr, Barković, Neven (2010) *'Crkva je od Bandića stvorila zlatno tele'.* 'Crkva je od Bandića stvorila zlatno tele' - tportal Pristupljeno 13. ožujka 2024.

Novilist.hr, Tomičić, Tihana (2015) *Otkad Milanović anketama ne vjeruje?.* Politika na trapezu Tihane Tomičić - Novi list Pristupljeno 14. ožujka 2024.

N1info.hr (2020) *Marin Miletić: Ovo je bila borba David protiv Golijata.* Marin Miletić: Ovo je bila borba David protiv Golijata - N1 (n1info.hr) Pristupljeno 14. ožujka 2024.

Jutarnji.hr, Petrušić, Zoran (2021) *Godinu dana previše: Kako je Peđa Grbin postao veliko crveno razočaranje.* Globus - Godinu dana previše: Kako je Peđa Grbin postao veliko crveno razočaranje (jutarnji.hr) Pristupljeno 15. ožujka 2024.

Večernji.hr, Despot, Zvonimir (2012) *Judin poljubac za Čačića.* Judin poljubac za Čačića - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 15. ožujka 2024.

Nacional.hr (2016) STIPE PETRINA: *"Četiri jahača apokalipse u pohodu na Slavoniju".* STIPE PETRINA: "Četiri jahača apokalipse u pohodu na Slavoniju" | NACIONAL.HR | online izdanje najutjecajnijeg političkog tjednika Pristupljeno 15. ožujka 2024.

Net.hr, Danas.hr (2022) *IKONA BORBE PROTIV PLJAČKE / Noćna mora naših ministara: Ovo je žena zbog koje korumpirani hrvatski političari završavaju u zatvoru.* Noćna mora naših ministara: Ovo je žena zbog koje korumpirani hrvatski političari završavaju u zatvoru - Net.hr Pristupljeno 2. ožujka 2024.

Dnevno.hr, Hina (2013) *Vukšić: Ostojić pere ruke poput Poncija Pilata, takvi Zagrebu ne trebaju.* Vukšić: Ostojić pere ruke poput Poncija Pilata, takvi Zagrebu ne trebaju - Dnevno.hr Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Index.hr, Rudan, Vedrana (2014) *Vedrana Rudan: Ni jedan domestos ne može oprati ruke naših političara.* Vedrana Rudan: Ni jedan domestos ne može oprati ruke naših političara - Index.hr Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Tportal.hr, Puljiz, H. i dr. (2010) *Karamarko pere ruke od Sanaderova bijega.* Karamarko pere ruke od Sanaderova bijega - tportal Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Večernji.hr (2009) *Sanader odustaje od politike u RH ili pere ruke od Luke Bebića.* Sanader odustaje od politike u RH ili pere ruke od Luke Bebića - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Express.24sata.hr, Klauški, Tomislav (2019) *Plenki pere ruke, ali svi marifetluci vode prema njemu*. Plenki pere ruke, ali svi marifetluci vode prema njemu | Express (24sata.hr) Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Večernji.hr, Jurasić, Marinko (2022) *Pismo generala kojim zazivaju Milanovićevo milosrđe politička je farsa.* Pismo generala kojim zazivaju Milanovićevo milosrđe politička je farsa - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Telegram.hr, Hina (2022) *Milanović: 'EU će kupovati plin od Amerike po tri puta većoj cijeni. Macron je otišao moliti Bidena za milost'.* Milanović: 'EU će kupovati plin od Amerike po tri puta većoj cijeni. Macron je otišao moliti Bidena za milost' | Telegram.hr Pristupljeno 3. ožujka 2024.

Večernji.hr, Jurković, Edi (2009) *Političko čudo u Prološcu.* Političko čudo u Prološcu - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 4. ožujka 2024.

Večernji.hr, Kovačević, Radmila (2017) *Treba nam političko čudo - kolaps na granici ugrožava milijarde eura.* Treba nam političko čudo - kolaps na granici ugrožava milijarde eura - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 4. ožujka 2024.

Dnevnik.hr, Buljan, Petra (2020) *Hoćemo li nakon izbora živjeti u zemlji meda i mlijeka? Stručnjaci analizirali programe: "Nema ozbiljnijih zahvata", "Samo puka lista želja".* Hoćemo li nakon izbora živjeti u zemlji meda i mlijeka? Stručnjaci analizirali programe: "Nema ozbiljnijih zahvata", "Samo puka lista želja" (dnevnik.hr) Pristupljeno 4. ožujka 2024.

Večernji.hr, Bradarić, Branimir (2016) *Strpite se dragi birači. Med i mlijeko počinju teći nakon 11. rujna.* Strpite se dragi birači. Med i mlijeko počinju teći nakon 11. rujna - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 4. ožujka 2024.

N1info.hr (2022) *"Plenković i Milanović su kao Abel i Kain, braća koja će se pobiti jer su braća".* "Plenković i Milanović su kao Abel i Kain, braća koja će se pobiti jer su braća" - N1 (n1info.hr) Pristupljeno 6. ožujka 2024.

GlasSlavonije.hr (2012) *Burić: Milanović brzo i lako daje obećanja, a još brže ih zaboravlja.* Burić: Milanović brzo i lako daje obećanja, a još brže ih zaboravlja (glas-slavonije.hr) Pristupljeno 6. ožujka 2024.

Večernji.hr, Boban Valečić, Iva (2022) *Neustavne izborne jedinice: Političari se moraju dogovoriti, ne treba prizivati ustavni Armagedon.* Neustavne izborne jedinice: Političari se moraju dogovoriti, ne treba prizivati ustavni Armagedon - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 7. ožujka 2024.

Večernji.hr (2012) *HSS: 'Kukuriku i Maje – je li 21 plan za sudnji dan'.* HSS: 'Kukuriku i Maje – je li 21 plan za sudnji dan' - Večernji.hr (vecernji.hr) Pristupljeno 9. ožujka 2024.

Index.hr, Samaržija, Hana (2020) *Sveti Marin Miletić - sredovječni muškarac koji pokušava impresionirati klince.* Sveti Marin Miletić - sredovječni muškarac koji pokušava impresionirati klince - Index.hr Pristupljeno 9. ožujka 2024.

Net.hr, Danas.hr (2015) *POLITOLOG JOVIĆ: / Vidjet ćemo je li Božo Petrov mesija ili političar.* POLITOLOG JOVIĆ: Vidjet ćemo je li Božo Petrov mesija ili političar - Net.hr Pristupljeno 11. ožujka 2024.

Express.24sata.hr, Klauški, Tomislav (2018) *Dalija je politički mesija, neće nas izvući, ali i to je OK.* Dalija je politički mesija, neće nas izvući, ali i to je OK | Express (24sata.hr) Pristupljeno 11. ožujka 2024.

Express.24sata.hr, Klauški, Tomislav (2018) *Zar smo toliko pali da nam je Zoki spasitelj?.* Zar smo toliko pali da nam je Zoki spasitelj? | Express (24sata.hr) Pristupljeno 11. ožujka 2024.

Tportal.hr, Petranović, Damir (2020) *Spasitelj ljevice, ali ne i ljevičar: Milanović na Pantovčak nosi teret strastvene svađalice. Tvrdi da je sazrio. Vjerujete li mu?.* Spasitelj ljevice, ali ne i ljevičar: Milanović na Pantovčak nosi teret strastvene svađalice. Tvrdi da je sazrio. Vjerujete li mu? - tportal Pristupljeno 11. ožujka 2024.

8. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

Uvriježenost, zastupljenost te utjecaj Biblije u hrvatskom društvu nije novost, ali njezina uloga u političkom diskursu predstavlja nov i neistražen koncept. Ovaj diplomski rad analizira biblijske frazeme, odnosno biblizme u političkom diskursu proučavajući 49 članaka 15 hrvatskih portala u periodu od 2009. do 2023. godine. Analiza je podijeljena na tri ključna dijela. Prvi dio analizira biblizme kao stilske figure u političkom jeziku. Figure misli (antiteza, hiperbola, ironija) i figure riječi (metafora) zauzimaju znatan dio biblizama u političkom kontekstu, te služe slikovitom opisu, odnosno kao skup određenih karakteristika u jednome pojmu. Drugi dio analize posvećen je biblizmima u svakodnevnom govoru, te njihovoj ukorijenjenosti u političkom diskursu. Treći dio istražuje biblijske citate u političkim govorima i obraćanjima koji su nerijetko korišteni na pogrešan način, odnosno krivo tumačeni ili nepotpuno citirani i izmijenjeni. Na osnovu značajnog broja tekstova utvrđeno je kako su biblizmi učestalo korišteni, kako od strane autora portala, tako i od strane samih političara za opisivanje određenih političkih pojmova, situacija i ponašanja. Osim toga, može se zaključiti kako se biblijski citati nerijetko krivo tumače i citiraju, ali i da je Biblija u međuovisnosti s političkim jezikom u Hrvatskoj.

Ključne riječi: biblizmi, politika, Biblija, retorika, diskurs, antiteza, metafora, ironija, hiperbola, stilske figure

Abstract

Nada Vukotić: Biblisms in croatian political discourse

The prevalence, representation and influence of the Bible in Croatian society is not new, but its role in political discourse represents a new and unexplored concept. This thesis analyzes biblical phrases, i.e. biblisms in political discourse by studying 49 articles of 15 Croatian portals in the period from 2009 to 2023. The analysis is divided into three key parts. The first part analyses biblicism as a stylistic figure in political language. Figures of thought (antithesis, hyperbole, irony) and figures of speech (metaphor) occupy a large part of the biblisms in a political context, serving as a pictorial description, or as a set of certain characteristics in a single concept. The second part of the analysis is devoted to biblisms in everyday speech, and their entrenchment in political discourse. The third part examines Bible quotations in political speeches and addresses that have often been misused, misinterpreted, or in part quoted and altered. A significant number of texts have been identified as frequently used by the authors of the portal and by politicians themselves to describe certain political concepts, situations and behaviours. In addition, it can be concluded that biblical quotations are often misinterpreted and quoted, but also that the Bible is interdependent with the political language in Croatia.

Keywords: biblisms, politics, Bible, rhetoric, discourse, antithesis, metaphor, irony, hyperbole, stylistic figures